

Høringsnotat

Sivilavdelingen

Dato: 19.09.2023

Saksnr: 23/4020

Høringsfrist: 31.10.2023

FORSLAG TIL FORSKRIFT TIL VOLDSERSTATNINGSLOVEN (VOLDSERSTATNINGSFORSKRIFTEN)

Innhold

1	Innledning.....	3
2	Saksbehandlingsregler ved søknad om voldserstatning.....	3
2.1	Gjeldende rett	3
2.2	Departementets vurdering	4
2.2.1	Krav til søknaden om voldserstatning.....	4
2.2.2	Varslingsplikt til den påståtte skadevolderen.....	5
3	Oppnevning av sakkyndige ved søknad om voldserstatning.....	6
3.1	Gjeldende rett	6
3.2	Departementets vurdering	7
3.2.1	Krav til den sakkyndiges kompetanse.....	7
3.2.2	Krav til den sakkyndiges mandat.....	7
3.2.3	Krav til innholdet i spesialisterklæringen	8
4	Godtgjøring av advokater ved søknad om voldserstatning.....	9
4.1	Gjeldende rett	9
4.2	Departementets vurdering	10
4.2.1	Fremsettelse av krav om dekning av utgifter til advokat.....	10
4.2.2	Øvre grense for dekning av utgifter til advokat ved søknad om oppreisning	11
5	Ettergivelse av forsinkelsesrenter på statens regresskrav mot skadevolderen	11
5.1	Gjeldende rett	11
5.2	Departementets vurdering	13
5.2.1	Ettergivelse av påløpte forsinkelsesrenter på statens regresskrav.....	13
5.2.2	Straffegjennomføringsformer	13
5.2.3	Inntekt og formue.....	14

5.2.4	Krav til søknaden om ettergivelse	14
5.2.5	Informasjon om ordningen og innhenting av soningsattest	15
5.2.6	Frist for fremsettelse av søknad om ettergivelse	16
5.2.7	Ettergivelsesmyndighet og klageinstans	16
5.2.8	Nedskrivning og tilbakebetaling av forsinkelsesrenter.....	16
5.2.9	Advokatbistand	17
6	Barns rett til erstatning ved opplevd vold mot nærstående personer.....	17
6.1	Gjeldende rett	17
6.2	Tidligere regelverk.....	18
6.3	Skandinavisk rett	19
6.4	Departementets vurdering	20
6.4.1	Hvilke barn skal ha rett til erstatning etter forskriften?.....	20
6.4.2	Vilkår om anmeldelse for å få erstatning fra staten.....	23
6.4.3	Straffesaken må være avsluttet	24
6.4.4	Hva skal erstatningen dekke?	25
6.4.5	Frist for å fremme krav om erstatning	26
6.4.6	Adgang til å fremme krav om tilleggserstatning	26
6.4.7	Den påståtte skadevolderen skal være part i saken.....	27
6.4.8	Klageadgang på saker behandlet etter bestemmelsen og rettslig overprøving.....	27
6.4.9	Forholdet til voldserstatningsloven.....	27
7	Økonomiske og administrative konsekvenser	28
7.1	Økonomiske konsekvenser.....	28
7.2	Administrative konsekvenser	29
8	Overgangsregler.....	30
9	Utkast til forskrift til voldserstatningsloven (voldserstatningsforskriften).....	31

1 Innledning

Lov 17. juni 2022 nr. 57 om erstatning fra staten til voldsutsatte (voldserstatningsloven) ble vedtatt av Stortinget 30. mai 2022 og trådte i kraft 1. januar 2023. Fra samme tid ble lov 20. april 2001 nr. 13 om erstatning fra staten for personskade voldt ved straffbare handling m.m. (voldsoffererstatningsloven) og forskrift 23. januar 1981 nr. 8983 om erstatning fra staten for personskade voldt ved straffbar handling (voldsoffererstatningsforskriften) opphevet.

Justis- og beredskapsdepartementet sender med dette på høring forslag til forskrift om voldserstatning hvor det foreslås å forskriftsfeste

- saksbehandlingsregler ved søknad om voldserstatning etter voldserstatningsloven §§ 7 og 15
- regler om oppnevning av sakkyndige, og godtgjøring av advokater, jf. voldserstatningsloven § 10 tredje ledd
- rett til ettergivelse av forsinkelsesrenter på statens regresskrav mot skadevolderen i voldserstatningssaker mens skadevolderen gjennomfører fengselsstraff eller forvaring, jf. voldserstatningsloven § 11 tredje ledd
- rett til erstatning fra staten til barn som har opplevd vold mot en nærstående person, når skadevolderen ikke er ansvarlig etter alminnelige erstatningsregler, jf. voldserstatningsloven § 15.

2 Saksbehandlingsregler ved søknad om voldserstatning

2.1 Gjeldende rett

Voldserstatningsloven § 7 regulerer i hvilke tilfeller den voldsutsatte kan få voldserstatning fra staten selv om saken ikke er behandlet av domstolen.

Bestemmelsen stiller i første ledd blant annet vilkår om anmeldelse, i tillegg til å angi i hvilke tilfeller man kan søke om voldserstatning direkte overfor Kontoret for voldsoffererstatning.

Bestemmelsens andre ledd fastsetter frister for når søknad må være fremsatt.

Tredje ledd viser blant annet til at den som er utsatt for en handling som omfattes av lovens virkeområde, eller dennes etterlatte, har rett til erstatning når skadevolderen er ansvarlig etter alminnelig erstatningsrett. Videre vises det til at dersom erstatningen settes ned på grunn av nærmere angitte forhold på skadevolderens side, vil erstatningen bli utbetalt som om avkortningen ikke ble gjort. Det følger også av tredje ledd at søknaden om erstatning kan avslås dersom den voldsutsatte eller dennes etterlatte ikke har bistått i etterforskningen, i tillegg til at erstatningen kan settes ned dersom skaden har oppstått under slike forhold at det er urimelig at staten yter erstatning.

Av fjerde ledd fremgår det at den påståtte skadevolderen skal være part i saken, med mindre vedkommende er død eller ukjent. Det følger også av fjerde ledd at lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) kommer til anvendelse, om ikke annet følger av voldserstatningsloven. Dette innebærer blant annet at reglene om forvaltningens veilednings-, utrednings- og informasjonsplikt etter forvaltningsloven §§ 11 og 17 kommer til anvendelse, samt reglene om partsrettigheter etter §§ 18 og 19.

Etter femte ledd kan Kongen i forskrift gi nærmere regler om saksbehandlingen etter voldserstatningsloven § 7.

Videre følger det av voldserstatningsloven § 15 at Kongen i forskrift kan fastsette at barn som har opplevd vold mot en nærstående person, kan gis rett til erstatning også når skadevolderen ikke er ansvarlig etter alminnelige erstatningsregler. Det skal i forskriften fastsettes nærmere vilkår for erstatningen og hvilke saksbehandlingsregler som skal gjelde. Departementet foreslår en slik søknadsordning for barn i punkt 6.

2.2 Departementets vurdering

2.2.1 Krav til søknaden om voldserstatning

For å sikre en effektiv saksbehandling, foreslår departementet at forskriften regulerer nærmere hvilke opplysninger og eventuell dokumentasjon søknaden om voldserstatning etter voldserstatningsloven §§ 7 og 15 skal inneholde, jf. forskriftsutkastet § 1 første ledd.

Det foreslås at søknaden må inneholde personalia og kontaktinformasjon til den voldsutsatte eller dennes etterlatte. For å identifisere saken og sikre effektiv innhenting av politiets dokumenter, må søkeren også angi anmeldelsesnummer og den påståtte skadevolderens personalia eller kontaktinformasjon dersom dette er kjent. Videre må det gis opplysninger om voldshandlingen som ligger til grunn for søknaden, og eventuelle skader den voldsutsatte er påført som følge av handlingen. For at Kontoret for voldsoffererstatning og Statens sivilrettsforvaltning (heretter voldserstatningsmyndighetene), skal kunne gjøre en kvalifisert vurdering av saken, må søkeren også opplyse hva det kreves erstatning for, herunder beskrive og dokumentere det økonomiske tapet som hendelsen har ført til, samt eventuelle belastninger søkeren er utsatt for.

Søkeren må i tillegg opplyse om vedkommende tidligere har mottatt erstatning for voldshandlingen, eller andre ytelser eller utbetalinger som den voldsutsatte har fått eller kommer til å få som følge av handlingen og som er relevante med hensyn til fradragsregelen i lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning (skadeserstatningsloven) § 3-1 tredje ledd. Dette kan for eksempel være lønn under sykdom og liknende ytelser, trygdeytelser, ytelser fra pensjonsordning i arbeidsforhold eller yrke, og forsikringsytelser. Videre må det oppgis hvilket kontonummer en eventuell voldserstatning skal utbetales til.

Søkeren må dokumentere handlingen samt påførte skader og tap som følge av denne. Det er søkeren som har bevisbyrden for at erstatningsvilkårene er oppfylt. Beviskravet for å få voldserstatning fra staten er det samme som beviskravet etter alminnelig erstatningsrett, hvor det kreves klar sannsynlighetsovervekt dersom saken gjelder en særlig klanderverdig og stigmatiserende handling. Det innebærer at det normalt vil stilles krav om klar sannsynlighetsovervekt for at vedkommende har blitt utsatt for handlingen det utbetales voldserstatning for. For de øvrige vilkårene, herunder for tapspostene og for årsakssammenhengen mellom tapene og voldshendelsen, er det krav om alminnelig sannsynlighetsovervekt. Det vil si mer enn 50 prosent sannsynlighet.

Det følger av forvaltningsloven § 15 a første ledd at et forvaltningsorgan kan benytte elektronisk kommunikasjon når de henvender seg til andre. Det fremgår

videre av bestemmelsens andre ledd at alle som henvender seg til et forvaltningsorgan, kan benytte elektronisk kommunikasjon dersom forvaltningsorganet har lagt til rette for det, det skjer på den anviste måten og ikke annet følger av lov eller forskrift gitt i medhold av lov. I dag kan den som søker om voldserstatning fylle ut et elektronisk søknadsskjema, etter at de har identifisert seg via ID-porten. Løsningen fungerer godt og sørger for en effektiv forvaltning av ordningen.

Departementet foreslår en teknologinøytral utforming av forskriften med hensyn til hvordan søknad skal fremmes. Det foreslås derfor i forskriftsutkastet § 1 andre ledd at Kontoret for voldsoffererstatning kan bestemme at opplysninger og dokumentasjon må fremsettes i en nærmere bestemt form, for eksempel elektronisk. Utover dette foreslår ikke departementet egne regler om hvordan søknaden skal fremsettes. Departementet presiserer imidlertid at enkelte søkere vil kunne ha utfordringer med digital kommunikasjon, og at det bør være mulig å sende inn søknadsskjema på papir. Det forutsettes derfor at Kontoret for voldsoffererstatning vil være behjelpelig med å distribuere søknadsskjema på papir til disse søkerne.

Forvaltningslovens regler om enkeltvedtak gjelder også i voldserstatningssaker. Kontoret for voldsoffererstatning har anledning til å be om ytterligere dokumentasjon gjennom forvaltningens veilednings- og utredningsplikt, jf. forvaltningsloven §§ 11 og 17. Forskriftsbestemmelser om dette anses derfor som unødvendig.

Kravene til søknad om voldserstatning etter forskriftsutkastet § 1 gjelder tilsvarende for søknad om tilleggserstatning, jf. voldserstatningsloven § 8 tredje ledd.

2.2.2 Varslingsplikt til den påståtte skadevolderen

Ved søknad om erstatning skal den påståtte skadevolderen være part i saken, jf. voldserstatningsloven § 7 fjerde ledd.

Det følger av forvaltningsloven § 16 første ledd at en «part som ikke allerede ved søknad eller på annen måte har uttalt seg i saken, skal varsles før vedtak treffes og gis høve til å uttale seg innen en nærmere angitt frist». Videre følger det av forvaltningsloven § 16 andre ledd at forhåndsvarselet skal «gjøre greie for hva saken gjelder og ellers inneholde det som anses påkrevd for at parten på forsvarlig måte kan vareta sitt tarv». Dette innebærer at Kontoret for voldsoffererstatning blant annet skal gi opplysninger om den påståtte skadevolderens rett til veiledning, rett til innsyn i sakens dokumenter og informasjon om hvilke muligheter det er til å få dekket utgifter til advokat.

Departementet har vurdert å forskriftsfeste en frist for når Kontoret for voldsoffererstatning skal varsle den påståtte skadevolderen om voldserstatningssøknaden. Etter departementets syn blir imidlertid den påståtte skadevolderen tilstrekkelig ivaretatt ved de alminnelige reglene om partsrettigheter, herunder også varslingsreglene, i forvaltningsloven. Det forutsettes at voldserstatningsmyndighetene, i tråd med god forvaltningsskikk, vil gi begge parter tilstrekkelig tid til å områ seg. Departementet mener derfor at det ikke er nødvendig å fastsette en særlig varslingsplikt til den påståtte skadevolderen i forskriften.

3 Oppnevning av sakkyndige ved søknad om voldserstatning

3.1 Gjeldende rett

Etter voldserstatningsloven § 10 andre ledd kan Kontoret for voldsoffererstatning ved behandling av søknad om voldserstatning oppnevne en sakkyndig for å avgi erklæring, dersom kontoret finner at en spesialisterklæring vil kunne få «avgjørende betydning for søknadens utfall».

I Prop. 238 L (2020–2021) Lov om erstatning fra staten til voldsutsatte (voldserstatningsloven), side 156 fremgår følgende av spesialmerknaden til bestemmelsen:

«Spesialisterklæringer vil særlig være aktuelt når det er spørsmål om å utbetale menerstatning, men kan også benyttes for å belyse andre forhold ved søknaden, for eksempel om det er klar sannsynlighetsovervekt for at den som søker om erstatning er utsatt for et volds- eller seksuallovbrudd eller til å vurdere om skaden vedkommende har er en påregnelig følge av handlingen.»

Etter voldserstatningsloven § 10 andre ledd andre punktum skal utgiftene til sakkyndige dekkes etter lov 21. juli 1916 nr. 2 om vidners og sakkyndiges godtgjørelse m.v. (vitnegodtgjøringsloven).

Det fremgår av forarbeidene at det er Kontoret for voldsoffererstatning som skal oppnevne spesialisten og utforme mandat til denne.

I Prop. 238 L (2020–2021) punkt 18.5.4 uttalte departementet blant annet:

«Departementet mener, som for saker som behandles av domstolene, at sakens opplysning vil bli best ivaretatt dersom spesialisten er oppnevnt av Kontoret for voldsoffererstatning og ikke har bindinger til sakens parter. [...] Departementet ser for seg at dette vil fungere på lik måte som for retten, det vil si at partene i praksis vil kunne komme med forslag til sakkyndige, og at den andre parten skal kunne motsette seg oppnevningen, før Kontoret for voldsoffererstatning beslutter hvilken spesialist som kan benyttes. Normalt vil det innebære at partene enes om hvilken spesialist som skal benyttes. Departementet ser videre for seg at Kontoret for voldsoffererstatning, som i dag, skal ha et standardmandat som kan anvendes, men foreslår at de som regel bør tilpasse mandatet til saken. Slik kan det sikres at spesialisterklæringen gir nødvendig fagkyndig bistand til å få spørsmålet som er tvilsomt, godt belyst. Det er viktig for at Kontoret for voldsoffererstatning skal kunne fatte en riktig avgjørelse.»

Det følger av voldserstatningsloven § 10 tredje ledd at det i forskrift kan gis nærmere regler om godtgjøring og oppnevning av sakkyndige.

Lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven) med forskrifter stiller også krav til helsepersonell som utsteder spesialisterklæringer. Etter helsepersonelloven § 15 skal den som utformer attester og erklæringer være varsom, nøyaktig og objektiv. Attester, erklæringer og liknende skal være korrekte og bare inneholde opplysninger som er nødvendige for formålet. I forskrift 18. desember 2008 nr. 1486 om krav til helsepersonells attester, erklæringer o.l. forutsettes det at et mandat klargjør helsepersonellens oppgaver, at dette skal

fremgå av helsepersonellets erklæring og at erklæringens konklusjoner og anbefalinger skal relateres til mandatet.

3.2 Departementets vurdering

3.2.1 Krav til den sakkyndiges kompetanse

Departementet foreslår å forskriftsfeste enkelte krav som sikrer at den sakkyndige, oppnevnt etter voldserstatningsloven § 10 andre ledd, har nødvendig kompetanse og erfaring. I motsetning til spesialisterklæringer i straffesaker for domstolene, hvor Den rettsmedisinske kommisjon (DRK) kvalitetssikrer uttalelser fra sakkyndige, legges det ikke opp til tilsvarende kvalitetssikring etter forskriften her. Dette er bakgrunnen for at det stilles spesifikke krav ved oppnevning av den sakkyndige. Ved utforming av kravene har departementet blant annet sett hen til hvilke krav som stilles til sakkyndige i saker om pasientskadeerstatning.

Departementet foreslår at den sakkyndige må være godkjent spesialist innenfor fagområdet for erklæringen, samt ha autorisasjon, jf. helsepersonelloven §§ 48, jf. 48 a og 53.

Departementet mener videre at det er viktig at Kontoret for voldsoffererstatning benytter sakkyndige med oppdatert faglig kunnskap om diagnostikk og behandling. Departementet foreslår derfor at det også stilles krav om at den sakkyndige er, eller nylig har vært, i aktiv klinisk virksomhet. Om den sakkyndige nylig har vært i aktiv klinisk virksomhet, må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle. Det bør imidlertid ikke ha gått lengre tid enn tre år siden vedkommende var i aktiv klinisk virksomhet. Helsepersonell som leger, psykologer mv. i vitenskapelige stillinger kan ha spesiell kompetanse av betydning for saken, og oppdatert faglig kunnskap innen fagområder de forsker på og underviser i, selv om de verken er eller nylig har vært i aktiv klinisk virksomhet. Departementet foreslår derfor at vitenskapelig stilling innenfor det aktuelle fagområdet for erklæringen, kan oppfylle kravet til aktiv klinisk virksomhet.

3.2.2 Krav til den sakkyndiges mandat

For å sikre gode sakkyndigerklæringer som danner grunnlag for riktige avgjørelser, er det viktig at Kontoret for voldsoffererstatning utarbeider et godt mandat til den sakkyndige. Departementet foreslår derfor å regulere i forskriften hva mandatet som et minimum skal inneholde.

Departementet foreslår at mandatet skal være skriftlig og angi presist hva den sakkyndige skal vurdere. Mandatet skal også angi hvilke krav som stilles til spesialisterklæringen etter forskriftsutkastet § 4. Videre skal mandatet opplyse om at erklæringen skal være en helsefaglig uttalelse, og at den sakkyndige ikke skal vurdere eller svare på rettslige spørsmål. Mandatet skal videre opplyse om oppdragets omfang og frist for avslutning av arbeidet.

Departementet mener kravene vil bidra til faglig kvalitet på spesialisterklæringene, men presiserer at dette kun er minimumskrav. Som det fremgår av Prop. 238 L (2020–2021) punkt 18.5.4, legges det opp til at Kontoret for voldsoffererstatning, kan bruke et standardmandat, men at de som regel bør tilpasse mandatet til saken. Slik kan det sikres at spesialisterklæringen gir nødvendig fagkyndig bistand til å få tvilsomme spørsmål godt belyst.

3.2.3 Krav til innholdet i spesialisterklæringen

Departementet foreslår at det i forskriften fastsettes visse minstekrav til spesialisterklæringen.

Departementet har foreslått at den sakkyndige i erklæringen vurderer sin habilitet.

Den sakkyndige skal svare på spørsmålene i mandatet, og skille klart mellom premisser, vurderinger og konklusjon. Det er viktig at erklæringen er informativ, sannferdig, relevant og klar. Samtidig mener departementet at erklæringen ikke bør bli for omfattende, både av hensyn til de som skal utarbeide den og av hensyn til de som skal lese den. Det bør derfor etterstrebtes at erklæringen gir konsentrerte og klare framstillinger av det mandatet spør om.

Når det gjelder *premissene*, mener departementet at det er viktig at den sakkyndige i erklæringen angir hvilke faktiske forhold ved voldshendelsen som har vært relevante for erklæringens konklusjoner, og hvilken dokumentasjon erklæringen bygger på. Departementet mener at dette er nødvendig for å kunne etterprøve hva som er lagt til grunn ved vurderingen.

Når det gjelder den sakkyndiges *vurdering* av skadefølger etter voldshendelsen, mener departementet at denne i utgangspunktet bør foretas på bakgrunn av journaler utarbeidet nært i tid til voldshandlingen, samt funksjonsbeskrivelser fra den voldsutsattes behandlere i helsevesenet. Dette vil gi tilstrekkelig grunnlag for vurdering av symptomutvikling fra og med hendelsestidspunktet, og frem til dags dato. En oppdatert funksjonsbeskrivelse fra den voldsutsattes behandler, kan ved behov bidra til å avklare nåværende helsetilstand, og gi grunnlag for en helsefaglig funksjonsvurdering.

Departementets forslag er i tråd med Høyesteretts praksis, se Rt-1998-1565 (nakkesleng I) hvor det er uttalt at:

«Særlig viktig ved bevisbedømmelsen vil være nedtegnelser foretatt i tid nær opp til den begivenhet eller det forhold som skal klarlegges, og da spesielt beskrivelser foretatt av fagfolk nettopp for å få klarlagt en tilstand. Dette vil gjelde blant annet nedtegnelser i legejournaler om funn og om de symptomer pasienten har ved undersøkelsen eller behandlingen. Svakere bevisverdi vil for eksempel opplysninger fra pasient til lege ha hvis opplysningene gjelder pasientens tilstand på et vesentlig tidligere tidspunkt enn tidspunktet for den aktuelle konsultasjon.»

Dette synspunktet er senere fulgt opp i Rt-2010-1547 (nakkesleng II).

Departementet bemerker at dette er vanlig praksis på erstatningsrettens område, blant annet pasientskadeområdet.

I tillegg foreslår departementet at spesialisterklæringen skal uttrykke eventuell usikkerhet og mulige feilkilder. Spesialisterklæringen skal angi hvilken metode som er benyttet, vise til relevante kilder og studier, og bygge på allment anerkjent klinisk praksis. Det er hensiktsmessig at bruken av fremmedord og fagterminologi begrenses til det som er nødvendig, og eventuelt forklares.

Departementet legger til grunn at spesialisterklæringer basert på skriftlig dokumentasjon i all hovedsak vil være tilstrekkelig. En ordning som baseres på skriftlighet vil også kunne bidra til å sikre en lik tilgang til sakkyndige, uavhengig av geografisk tilhørighet i landet. Dette utelukker imidlertid ikke at det er anledning til å gjennomføre undersøkelser av og samtaler med den voldsutsatte,

dersom en sakkyndig finner at det er nødvendig for å sikre tilstrekkelig kvalitet i den enkelte saken.

4 Godtgjøring av advokater ved søknad om voldserstatning

4.1 Gjeldende rett

Etter voldserstatningsloven § 10 første ledd kan den voldsutsatte og den påståtte skadevolderen få dekket utgifter til advokat til behandling av erstatningssaken hos voldserstatningsmyndighetene «[d]ersom sakens omfang eller kompleksitet tilsier det». Det fremgår av § 10 første ledd andre punktum at utgiftene dekkes etter den offentlige salærsatsen, jf. forskrift 3. desember 1997 nr. 1441 om salær fra det offentlige til advokater m.v. (salærforskriften) § 2. Kravet må fremmes før vedtak om voldserstatning fattes, og avgjørelsen av kravet skal inngå som en del av vedtaket om voldserstatning. Dette innebærer at det ikke er anledning til å gi forhåndstilsagn om dekning av advokatutgifter.

Før 1. januar 2023 eksisterte det fire ulike ordninger for dekning av utgifter til advokatbistand i voldsoffererstatnings saker. Etter lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven) § 107 c inngikk bistand til å søke om voldsoffererstatning som en del av oppdraget til bistandsadvokaten. Dette fremgikk ikke direkte av lovteksten, men ble lagt til grunn i forarbeidene, se Ot.prp. nr. 11 (2007–2008) Om lov om endringer i straffeprosessloven mv. (styrket stilling for fornærmede og etterlatte) punkt 10.4. Utgifter til advokat kunne også dekkes etter lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp (rettshjelploven) § 11 andre ledd nr. 6, slik den lød før 1. januar 2023. Det ble i utgangspunktet dekket fem ganger offentlig salærsats til søknad om voldsoffererstatning og tre ganger offentlig salærsats til klage over avslag, jf. forskrift 12. desember 2005 nr. 1442 om salær fra det offentlige til advokater m.fl. etter faste satser (stykkeprissatser) ved fri rettshjelp og i straffesaker (stykkeprisforskriften) § 5 andre ledd nr. 11. Etter praksis fra Erstatningsnemnda for volds ofre var det i tillegg anledning til å få dekket rimelige og nødvendige utgifter til advokat etter voldsoffererstatningsloven § 4. I vurderingen ble det sett hen til om den voldsutsatte hadde et særskilt hjelpebehov, se ENV-2020-2088. Som følge av ordningens subsidiære karakter, forutsatte dekning etter § 4 at utgiftene ikke kunne dekkes gjennom bistandsadvokatordningen. For øvrig gjaldt også forvaltningsloven § 36 ved omgjøring til gunst for klager.

Bakgrunnen for kun å ha én hjemmel for dekning av utgifter til advokat ved søknad om voldserstatning, var ønsket om en mer oversiktlig ordning. I høringsnotatet *Forslag til ny lov om erstatning fra staten til voldsutsatte 4. september 2020* punkt 16.4.4 påpekte departementet at voldsoffererstatningslovens system for dekning av advokatutgifter ved søknad om voldsoffererstatning var uoversiktlig, og at det ville bli enklere for de voldsutsatte å sette seg inn i sine rettigheter dersom advokatutgiftene bare dekkes gjennom en av ordningene. I Prop. 238 L (2020–2021) punkt 18.4.4 viste departementet til drøftelsen i høringsnotatet og uttalte at «de beste hensyn taler for at dekning av advokatutgifter til søknad og behandling av voldserstatningskravet utelukkende gis etter voldserstatningsloven».

Hva som ligger i voldserstatningsloven § 10 første ledd er nærmere redegjort for i Prop. 238 L (2020–2021) punkt 18.4.4. Det fremgår blant annet at dersom sakens

omfang eller kompleksitet tilsier det, skal advokatutgifter dekkes innenfor det omfang som vurderes å være rimelig og nødvendig. Saker som er henlagt på bevisets stilling antas å være kompliserte dersom Kontoret for voldsoffererstatning innvilger søknaden. Tilsvarende gjelder dersom Kontoret for voldsoffererstatning har vært i tvil, men har avslått søknaden. Videre følger det av spesialmerkningen til § 10 i Prop. 238 L (2020–2021) side 155 at saken kan være komplisert fordi det er særlig vanskelig å vurdere sakens juridiske sider, årsakssammenheng, eller om skadeomfanget gir rett til dekning av omfattende fremtidige inntekter. I andre saker kan bevisbildet være langt enklere, slik at mange av de som får innvilget søknad om erstatning, ikke har behov for bistand fra advokat.

Det fremgår punkt 18.4 at godtgjøringen kan reguleres av en stykkprissats, dersom departementet anser det som hensiktsmessig. Departementet uttalte imidlertid følgende i Prop. 238 L (2020–2021) punkt 18.4.4:

«Ettersom advokatutgiftene bare skal dekkes i saker som er kompliserte, er det vanskelig å fastslå hvor mange timer advokatbistand som vil være nødvendig for å fremme en søknad om erstatning. Arbeidsmengden vil også kunne variere ut fra om skadevolderen har innsigelser til kravet eller ikke. Det blir derfor trolig ikke aktuelt å innføre stykkprissatser for arbeidet med søknader om erstatning. Departementet foreslår likevel at det gis en forskriftshjemmel for å kunne innføre stykkprissats dersom det senere fremstår hensiktsmessig. Med mindre det blir innført stykkprissatser, skal voldserstatningsmyndighetene dekke de timene det kreves godtgjøring for dersom disse anses rimelige og nødvendige.»

Krav om dekning av advokatutgifter i klageomgangen skal vurderes etter de samme reglene som i søknadsomgangen, og forvaltningsloven § 36 gjelder ikke. Som det fremgår i Prop. 238 L (2020–2021) punkt 18.4.4 vil den klagende parten alltid få dekket utgiftene sine til advokat hvis vedtaket endres til gunst for parten, med mindre endringen skyldes partens eget forhold eller andre særlige forhold taler mot det.

4.2 Departementets vurdering

4.2.1 Fremsettelse av krav om dekning av utgifter til advokat

Departementet foreslår i forskriftsutkastet § 5 første ledd at advokatutgifter dekkes etter den offentlige salærsatsen som gjaldt på vedtakstidspunktet.

For å sikre at behandlingen av kravet blir mest mulig effektiv, foreslår departementet at det i kravet skal angis hvor mange timer advokatbistand som kreves dekket, jf. forskriftsutkastet § 5 annet ledd. Arbeidet skal dokumenteres med spesifisert timeliste. Den foreslåtte bestemmelsen er en videreføring av praksis etter voldsoffererstatningsloven, se blant annet ENV-2020-3468, og samsvarer dels med kravene i salærforskriften § 5 knyttet til innlevering av arbeidsoppgave.

Avgjørelse om godtgjøring treffes av Kontoret for voldsoffererstatning og kan påklages til Statens sivilrettsforvaltning, jf. forskriftsutkastet § 5 tredje ledd.

4.2.2 Øvre grense for dekning av utgifter til advokat ved søknad om oppreisning

Det er ikke fastsatt en øvre grense for dekning av utgifter til advokat i voldserstatningsloven. Departementet har vurdert om det bør innføres en øvre grense på fem timer i saker der det kun er søkt om oppreisning. En slik grense vil eventuelt gjelde både for den voldsutsatte og for den påståtte skadevolderen. Det antas at de fleste søknadene vil omfatte flere erstatningsposter, og en eventuell øvre grense i oppreisningssaker vil derfor gjelde et mindre antall saker.

Praksis i voldsoffererstatningssakene viser at fem timer advokatbistand i søknadsomgangen normalt har blitt ansett som tilstrekkelig. Det vises blant annet til ENV-2011-4327, der advokatbistanden ble dekket etter rettshjelploven § 11 andre ledd nr. 6. Verken denne bestemmelsen eller de andre tidligere hjemmelsgrunnlagene for advokatbistand stilte krav om at advokatutgifter kun skulle dekkes dersom sakens omfang og kompleksitet tilsa det. Sett hen til at dette er inngangsvilkåret i voldserstatningsloven § 10 første ledd, mener departementet at det på nåværende tidspunkt ikke er hensiktsmessig å sette en øvre grense, heller ikke ved søknader om oppreisning.

Som det fremgår av forarbeidene, kan det imidlertid være aktuelt å fastsette en slik øvre grense dersom praksis skulle vise seg å tilsa det. Departementet ber derfor om høringsinstansenes syn på om de mener det allerede nå er hensiktsmessig å forskriftsfeste et makstak for søknader om oppreisning.

5 Ettergivelse av forsinkelsesrenter på statens regresskrav mot skadevolderen

5.1 Gjeldende rett

Det følger av voldserstatningsloven § 11 første ledd at den voldsutsattes eller dennes etterlattes krav mot skadevolderen eller andre som svarer for skaden, går over på staten i den utstrekning det utbetales erstatning etter voldserstatningsloven. Videre følger det av voldserstatningsloven § 11 andre ledd at staten skal kreve regress når erstatningskravet er rettskraftig avgjort ved dom, rettsforlik eller vedtatt forelegg. Samtidig som Kontoret for voldsoffererstatning foretar utbetalingen til den voldsutsatte eller dennes etterlatte, oversendes regresskravet til Statens innkrevingsentral (SI) for inndrivelse etter lov 11. januar 2013 nr. 3 om Statens innkrevingsentral (SI-loven) § 1, jf. forskrift 1. juni 2013 nr. 565 til SI-loven (SI-forskriften) § 1 bokstav i.

Hovedregelen på formuerettens område er at en fordringshaver kan kreve forsinkelsesrente når et pengekrav ikke innfris ved forfall, jf. lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. (forsinkelsesrenteloven) § 2. Forsinkelsesrenter skal gi skyldneren insentiver til å gjøre opp for seg og kompensere for rentetapet kreditor har hatt ved ikke å motta pengene i tide. Forsinkelsesrenten fastsettes hvert halvår, og utgjør 11,75 prosent fra 1. juli 2023. Satsen skal være Norges Banks styringsrente, tillagt minst 8 prosentpoeng, jf. forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd.

Departementet foreslo i Prop. 238 L (2020–2021) at det skal løpe forsinkelsesrenter på statens regresskrav mot skadevolderen. Departementet mente i proposisjonen at det ikke var behov for å gjøre unntak fra dette. Det ble i den

forbindelse vist til at Statens innkrevingsentral etter SI-loven § 8 blant annet kan gi betalingsutsettelse eller betalingsnedsettelse når forhold på skadevolderens side gjør at det vil være uforholdsmessig tyngende å fortsette innkrevingen, jf. Prop. 238 L (2020–2021) punkt 13.4.

Ved behandling av ny voldserstatningslov 29. mai 2022 sluttet Stortinget seg til at det som hovedregel skal løpe forsinkelsesrenter på statens regresskrav mot skadevolder. Stortinget vedtok imidlertid anmodningsvedtak nr. 589 (2021–2022), med følgende innhold:

«Stortinget ber regjeringen fastsette i forskrift at det ikke skal løpe forsinkelsesrenter på statens regresskrav mot skadevolderen i voldserstatningssaker mens skadevolderen soner alminnelig fengselsstraff.»

Om bakgrunnen for anmodningsvedtaket fremgår det følgende i Innst. 310 L (2021–2022):

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, merket seg at en rekke organisasjoner under høringen var innom viktigheten av rehabiliteringsarbeidet innenfor kriminalomsorgen og de utfordringer store voldsofferkrav gir for enkeltpersoner idet de avslutter soningen. Flertallet mener det er gode grunner for at staten skal kreve regress for voldserstatning fra straffedømte, men er samtidig opptatt av at kriminalomsorgen skal kunne legge til rette for rehabilitering til samfunnet for flest mulig lovbrøyttere. Flertallet foreslår derfor at Stortinget ber regjeringen endre forskriften om Statens innkrevingsentral slik at personer som soner en fengselsstraff, og som er fratatt muligheten til å ha en inntekt, ikke må dekke forsinkelsesrenter i hele den tid vilkårene er til stede.

Flertallet vil påpeke at hovedregelen er at det påløper forsinkelsesrenter når enkeltpersoner skylder penger til staten, men det allerede i dag finnes unntak fra denne hovedregelen, selv om de ikke er direkte sammenlignbare. Et unntak for voldsofferkrav mot personer som soner fengselsstraffer, og som er fratatt mulighet til å ha en inntekt, er godt begrunnet i rehabiliteringshensyn. En slik endring kan også føre til at flere skadevoldere klarer å håndtere regresskravet idet de skal begynne å betale ned på det. Motivasjonen for å gjøre opp for seg kan således bli større, og det vil gi den enkelte et ekstra initiativ til å komme seg raskt i jobb etter endt soning.»

Som det fremgår av Stortingets begrunnelse, foreslo Stortinget at unntaket skulle tas inn i SI-forskriften. Departementet mente imidlertid at dette ikke var en aktuell løsning og at unntaket heller burde reguleres i ny voldserstatningsforskrift. Justis- og beredskapsdepartementet foreslo derfor å tilføye en ny forskriftshjemmel i voldserstatningsloven. Forskriftshjemmelen ble gitt ved lov 20. desember 2022 nr. 118 om informasjonstilgang m.m. for Koronautvalget, og endringer i voldserstatningsloven § 11 tredje ledd, og lyder:

«Kongen kan gi forskrift om at det ikke skal løpe forsinkelsesrenter på statens regresskrav mens skadevolderen gjennomfører fengselsstraff eller

forvaring, nærmere vilkår for når forsinkelsesrenter ikke skal løpe, og hvilke saksbehandlingsregler som skal gjelde.»

5.2 Departementets vurdering

5.2.1 Ettergivelse av påløpte forsinkelsesrenter på statens regresskrav

Departementet foreslår i forskriftsutkastet § 6 at det ikke skal løpe forsinkelsesrenter på statens regresskrav etter voldserstatningsloven mens skadevolderen gjennomfører fengselsstraff eller forvaring.

Som det fremgår av begrunnelsen bak anmodningsvedtaket er hovedformålet bak unntaket å avhjelpe forsinkelsesrenter som begrenser skadevolders evne til rehabilitering. Ordlyden i anmodningsvedtaket tilsier at enhver ilagt forsinkelsesrente under straffegjennomføring skal ettergis. For å ivareta hensynet til effektiv statlig ressursbruk, og samtidig sikre at ordningen er mest mulig treffsikker, mener imidlertid departementet at det bør stilles et minimumskrav til størrelsen på ilagte forsinkelsesrenter.

Tall fra kriminalomsorgen viser at gjennomsnittlig gjennomføringstid i fengsel i 2022 var 35 dager. Et gjennomsnittlig regresskrav i 2022 var på 134 117 kroner, mens statens sats på forsinkelsesrente lå på 10,75 prosent per 1. mai 2023. Dette betyr at en skadevolder med et gjennomsnittlig regresskrav dette året måtte ha betalt 1 383 kroner i forsinkelsesrenter for 35 dager.

Departementet foreslår at kravet som kan ettergis må utgjøre minst 1 000 kroner. Departementet kan vanskelig se at ettergivelse av krav under 1 000 kroner vil føre til at flere skadevoldere klarer å håndtere regresskravet idet de skal begynne å betale ned på det. Det kan også stilles spørsmål ved om ettergivelse av mindre beløp gir større motivasjon til å gjøre opp for seg og å komme raskt i jobb. Ved å sette en beløpsgrense i forskriften vil dessuten verdien av beløpet over tid bli mindre. Departementet finner derfor ikke grunn til å sette beløpet lavere enn 1 000 kroner.

Departementet har vurdert om det istedenfor en beløpsgrense, bør stilles et minimumskrav til regresskravets størrelse. Dette ville gjort det enklere for Kontoret for voldsoffererstatning å behandle søknader om ettergivelse. En slik løsning kan imidlertid slå uheldig ut for skadevoldere med relativt lave regresskrav som gjennomfører lange fengselsstraffer. Eksempelvis vil det med ovennevnte rentesats påløpe 32 250 kroner i forsinkelsesrenter dersom regresskravet er på 30 000 kroner og vedkommende soner i 10 år. I et slikt tilfelle vil de utestående forsinkelsesrentene bli høyere enn selve regresskravet. Et minimumskrav til regresskravets størrelse fremstår derfor lite rimelig.

5.2.2 Straffegjennomføringsformer

Det følger av anmodningsvedtaket at unntaket skal gjelde for skadevoldere som soner «alminnelig fengselsstraff». Straffegjennomføringsloven § 10 beskriver gjennomføringsformer for fengselsstraff og forvaring. Departementet mener at ordningen bør gjelde for alle former for gjennomføring av fengselsstraff og forvaring som følger av denne bestemmelsen.

Lov 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff mv. (straffegjennomføringsloven) § 10 omfatter også straffegjennomføring utenfor fengsel med særlige vilkår etter straffegjennomføringsloven § 16, jf. § 10 første ledd bokstav d og prøveløslatelse med vilkår etter straffegjennomføringsloven § 43 andre ledd, jf. § 10 første ledd bokstav e. Det er imidlertid ikke slik at alle som gjennomfører straff utenfor fengsel vil ha mulighet til inntektsgivende arbeid. Ved å la alle former for gjennomføring av fengselsstraff og forvaring omfattes, vil ordningen bli mest mulig rettferdig, samtidig som den vil være håndterbar for både søker og ettergivelsesmyndighet. Departementet mener derfor at man ikke bør skille mellom de ulike straffegjennomføringsformene. Departementet ber likevel om høringsinstansenes innspill på om disse to straffegjennomføringsformene bør utelates, ettersom flere som gjennomfører straff etter disse bestemmelsene vil kunne ha mulighet til inntektsgivende arbeid.

Departementet har vurdert om også andre strafferettslige reaksjoner hvor vedkommende har begrenset mulighet til inntektsgivende arbeid, bør omfattes av ordningen, eksempelvis ved overføring til tvungent psykisk helsevern, jf. lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven) § 30 første ledd bokstav c. Ordlyden i anmodningsvedtaket kan tilsi at disse gruppene ikke er tenkt omfattet. En slik utvidelse av ordningen vil dessuten kunne medføre vanskelige grensedragninger. Eksempelvis kan også gjennomføring av samfunnsstraff kunne begrense vedkommendes mulighet til å skaffe seg inntektsgivende arbeid. Departementet har derfor falt ned på å avgrense ordningen til ordlyden i anmodningsvedtaket. Vi ber om høringsinstansenes innspill på dette punktet.

Videre mener departementet at ordningen som et utgangspunkt skal gjelde for alle som har et regresskrav mot seg etter voldserstatningsloven, uavhengig av om de soner for forholdet som regresskravet springer ut av. Dette innebærer at ordningen også vil omfatte tilfeller der skadevolder utelukkende, gjennomfører straff for helt andre forhold, så lenge skadevolderen har et regresskrav mot seg etter voldserstatningsloven. Rehabiliteringshensynet gjør seg fullt ut gjeldende uavhengig av hvilke forhold skadevolderen soner for. I de tilfeller der det utmåles straff for flere forhold, vil det dessuten være vanskelig å knytte ordningen utelukkende til det forholdet som det er tilkjent voldserstatning for. Dersom skadevolder gjennomfører straff i flere omganger i perioden der regresskravet er til innkreving, knytter beløpsgrensen seg til hver enkelt straffegjennomføring.

5.2.3 Inntekt og formue

Departementet mener at skadevolderens inntekt og formue ikke skal inngå i vurderingen av om vedkommende kan søke om ettergivelse. Sett opp mot Stortingets begrunnelse for anmodningsvedtaket, kan det argumenteres for at de som har formue likevel bør betale forsinkelsesrenter under soning. Etter departementets syn vil imidlertid et slikt krav innebære at skadevolderen må fremskaffe omfattende dokumentasjon. Dette vil vanskeliggjøre søknadsprosessen og gjøre ordningen unødig ressurskrevende for både søkeren og ettergivelsesmyndighet, som må verifisere opplysningene.

5.2.4 Krav til søknaden om ettergivelse

Departementet foreslår at de påløpte rentene skal ettergis etter søknad når straffegjennomføringen er avsluttet (se nærmere begrunnelse for dette i punkt

5.2.6). Søknaden om ettergivelse skal fremsettes overfor Kontoret for voldsoffererstatning, jf. forskriftsutkastet § 7 første ledd. Dersom hele kravet er nedbetalt under straffegjennomføringen, kan søknaden likevel fremsettes fra kravet er nedbetalt, se punkt 5.2.6.

Når det gjelder hvilke krav som bør stilles til søknaden, foreslår departementet at den må inneholde søkers personalia og kontaktinformasjon samt soningsattest fra kriminalomsorgen som viser soningsperioden.

For at Kontoret for voldsoffererstatning skal kunne vurdere om forsinkelsesrentebeløpet er over 1 000 kroner, må det i tillegg fremlegges dokumentasjon på eventuelle innbetalinger som er foretatt før eller under soning. Både skadevolderen og Kontoret for voldsoffererstatning vil kunne verifisere opplysninger om regresskravet ved at de har tilgang til Statens innkrevingssentrals portal for henholdsvis skyldnere og oppdragsgivere, der slik informasjon fremgår.

5.2.5 Informasjon om ordningen og innhenting av soningsattest

Den foreslåtte søknadsordningen forutsetter at personer som gjennomfører fengselsstraff og forvaring får nødvendig informasjon om muligheten til å søke om ettergivelse av forsinkelsesrenter. Kriminalomsorgen har ansvar for å informere personer som gjennomfører fengselsstraff om en rekke særordninger rettet mot innsatte, og har således allerede en viktig rolle og erfaring med å opplyse denne gruppen om deres rettigheter. Departementet foreslår derfor at kriminalomsorgen også får ansvaret for å gi informasjon til innsatte om ordningen. Det foreslås også at kriminalomsorgen, på forespørsel, utarbeider soningsattest til vedkommende når straffegjennomføringen er avsluttet, jf. forskriftsutkastet § 7 tredje ledd. Dersom en person gjennomfører straff utenfor fengsel er det viktig at kriminalomsorgen tar kontakt med vedkommende og opplyser om vedkommendes rettigheter.

Ansvaret for å fremme selve søknaden skal imidlertid ligge hos den enkelte søkeren. Søknadsskjema vil bli tilgjengelig digitalt på Kontoret for voldsoffererstatnings nettsider, og papirversjon skal kunne distribueres av både Kontoret for voldsoffererstatning og kriminalomsorgen.

Departementet har vurdert om det i stedet bør være slik at Kontoret for voldsoffererstatning kontakter de som antas å falle inn under ordningen. En slik løsning vil være svært kostnadskreven, da dette forutsetter at Kontoret for voldsoffererstatning i forkant av at de tar kontakt med vedkommende, må vurdere om vilkårene for ettergivelse er oppfylt for å unngå at det skapes uberettigede forventninger. Ved å etablere en søknadsbasert løsning, der skyldner sender søknad om ettergivelse og dokumenterer at vilkårene for ettergivelse er oppfylt, unngår man dessuten problemstillinger knyttet til informasjonsforvaltning mellom ulike offentlige myndigheter, som ellers krever hjemmel i lov. Ved at vedkommende i søknadsskjemaet samtykker til at Kontoret for voldsoffererstatning, Staten sivilrettsforvaltning (ved klage) og Statens innkrevingsentral behandler de aktuelle opplysningene, vil de aktuelle offentlige myndigheter ha nødvendig behandlingsgrunnlag etter personopplysningsloven. Departementet har derfor falt ned på at det er skadevolderen som må søke om ettergivelse.

5.2.6 Frist for fremsettelse av søknad om ettergivelse

Departementet foreslår at det skal løpe en søknadsfrist for når en søknad om ettergivelse må fremsettes. Det foreslås at fristen beregnes fra siste straffegjennomføringsdag.

Av hensyn til dokumentasjonskravene som stilles, kan behandling av søknad om ettergivelse først skje etter at straffegjennomføringen er avsluttet. Søknad om ettergivelse som mottas mens straffegjennomføringen fremdeles pågår, kan derfor avvises. Det vil imidlertid være mulig å fremsette søknad før straffegjennomføringen er avsluttet dersom vedkommende har nedbetalt hele regresskravet under straffegjennomføringen. I disse tilfellene må soningsattesten vise at vedkommende fortsatt var under straffegjennomføring på det tidspunktet kravet ble nedbetalt.

Etter voldserstatningsloven skal krav om utbetaling av voldserstatning etter § 6 fremsettes innen seks måneder etter at dommen ble rettskraftig. Videre skal søknad om voldserstatning etter § 7 fremsettes innen ett år etter at endelig påtaleavgjørelse er truffet eller dom i straffesaken eller rettsforlik er rettskraftig. Er saken henlagt på grunn av strafferettslig foreldelse, må søknaden i tillegg være fremmet før kravet mot skadevolderen er foreldet etter reglene i lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse (foreldelsesloven), jf. voldserstatningsloven § 7 andre ledd. Etter foreldelsesloven § 2 er den alminnelige foreldelsesfristen på pengekrav tre år.

Det kan ta tid for en som har vært innsatt å komme tilbake til hverdagen igjen etter endt soning. Dette tilsier at fristen for å fremsette søknad ikke bør være for kort. Samtidig vil det være enklere for skadevolderen å finne frem til informasjon om nedbetalinger jo tettere opp mot straffegjennomføringen fristen settes. Fristen bør derfor heller ikke settes for lenge etter at straffegjennomføringen er avsluttet. For å gi best mulig sammenheng med voldserstatningslovens øvrige fristregler, foreslår departementet at søknad om ettergivelse må fremmes innen ett år etter straffegjennomføringens siste dag, jf. forskriftsutkastet § 8. Dette gjelder også for skadevoldere som har nedbetalt hele kravet og kan fremsette søknaden før avsluttet straffegjennomføring.

5.2.7 Ettergivelsesmyndighet og klageinstans

Det foreslås at søknad om ettergivelse skal behandles av Kontoret for voldsoffererstatning, mens Statens sivilrettsforvaltning skal være klageorgan, jf. forskriftsutkastet § 9.

Etter at Kontoret for voldsoffererstatning har truffet vedtak om ettergivelse, oversendes informasjon om dette til Statens innkrevingsentral, som følger opp beslutningen rent regnskapsmessig. Statens innkrevingsentral regner ut det eksakte beløpet som skal ettergis, og oppdaterer regresskravets nye størrelse i brukerportalen til Statens innkrevingsentral.

5.2.8 Nedskrivning og tilbakebetaling av forsinkelsesrenter

Det kan fremstå lite praktisk at personer som gjennomfører fengselsstraff eller forvaring, først må betale forsinkelsesrenter, for senere å få disse ettergitt. I praksis er det imidlertid sjelden at innsatte betaler ned på regresskravet under straffegjennomføringen. Statens innkrevingsentralers praksis innebærer at

eventuelle delinnbetalinger først går til å dekke hovedkravet, altså det opprinnelige regresskravet, før påløpte forsinkelsesrenter. Eventuelle innbetalinger under soning vil derfor ikke tilbakebetales, men gå til nedskrivning av hovedkravet. Påløpte forsinkelsesrenter som er ettergitt, vil heller ikke tilbakebetales, men gå til nedskrivning av rentekravet. Departementet foreslår at dette presiseres i forskriftsutkastet § 10 første ledd.

Dersom vedkommende har nedbetalt hele kravet inkludert forsinkelsesrenter under straffegjennomføringen, og vilkårene for ettergivelse er oppfylt, har søkeren krav på å få tilbakebetalt rentene som Kontoret for voldsoffererstatning har besluttet at skal ettergis, jf. forskriftsutkastet § 10 andre ledd. Det er Statens innkrevingsssentral som tilbakebetaler rentene. I disse tilfellene kan søknad om ettergivelse fremsettes fra kravet er nedbetalt, slik at vedkommende ikke må vente til straffegjennomføringen er avsluttet.

Departementet har vurdert om det kan tilrettelegges for en automatisk løsning der forsinkelsesrenter ikke påløper under straffegjennomføring. En slik løsning forutsetter imidlertid blant annet etablering av nye systemer for utveksling av informasjon mellom ulike aktører. Dette ville ha tatt tid og ressurser å få på plass, og det foreslås derfor ikke en slik løsning nå. Departementet ser imidlertid ikke bort fra at det i fremtiden kan bli aktuelt med en løsning der forsinkelsesrentene unntas automatisk.

5.2.9 Advokatbistand

Departementet mener at det ikke skal være nødvendig med advokatbistand for å søke om ettergivelse av forsinkelsesrenter. Dette skal være en enkel søknadsordning der søkeren kun må vedlegge soningsattest og oppgi opplysninger om regresskravets størrelse og eventuelle innbetalinger foretatt før eller under straffegjennomføring. Dersom skadevolderen har spørsmål knyttet til søknaden, skal Kontoret for voldsoffererstatning veilede på vanlig måte. Det vises til at heller ikke Lånekassens søknadsordning for sletting av renter under soning, jf. forskrift 15. desember 2021 nr. 3636 om tilbakebetaling av utdanningslån 2022 § 8-4 bokstav g, dekker advokatutgifter i forbindelse med søknad om sletting av renter på utdanningslån under soning. På denne bakgrunn har departementet ikke foreslått å regulere en adgang til dekning av advokatutgifter i forbindelse med søknad om ettergivelse av forsinkelsesrenter.

6 Barns rett til erstatning ved opplevd vold mot nærstående personer

6.1 Gjeldende rett

Etter voldserstatningsloven er det kun den personkretsen som har rett til erstatning fra skadevolderen etter alminnelige erstatningsregler, som kan tilkjennes erstatning fra staten, jf. Prop. 238 L (2020–2021) punkt 6.4. Voldserstatningsloven § 15 gir imidlertid hjemmel til at det i forskrift kan fastsettes at barn som har opplevd vold mot en nærstående person, kan gis rett til erstatning når skadevolderen ikke er ansvarlig etter alminnelige erstatningsregler. Hjemmelen gir også adgang til å fastsette nærmere vilkår for erstatningen og saksbehandlingsregler.

Under spesialmerknaden til § 15 i Prop. 238 L (2020–2021) side 157 uttalte departementet:

«Barn som har opplevd vold mot nærstående kan bli tilkjent erstatning fra skadevolderen etter alminnelige erstatningsregler. De vil da få erstatningen utbetalt fra staten etter §§ 6 og 7. Forskriftshjemmelen kan bare benyttes til å gi regler om erstatning til barn som har opplevd vold mot en nærstående og som ikke har krav på erstatning etter alminnelige erstatningsregler.»

6.2 Tidligere regelverk

Voldsoffererstatningsloven hadde opprinnelig ingen bestemmelser om erstatning til barn som hadde opplevd vold mot nærstående personer. Heller ikke voldsoffererstatningsforskriften, som gjaldt for straffbare handlinger før 1. juli 2001, hadde bestemmelser om dette.

Ved lovendring i 2008 ble det gitt hjemmel i voldsoffererstatningsloven § 1 første ledd andre punktum til å yte voldsoffererstatning til barn som hadde opplevd vold mot en nærstående person, dersom handlingen var egnet til å skade barnets trygghet og tillit, jf. Ot.prp. nr. 10 (2007–2008) punkt 3.2. Ved lovendringen kunne erstatning tilkjennes uten at skadevolderen kunne holdes ansvarlig etter alminnelig erstatningsrett. Barn som hadde opplevd vold mot en nærstående person som var egnet til å skade barnets trygghet og tillit, hadde rett til oppreisningserstatning, uten å måtte sannsynliggjøre en personskaade, jf. § 1 første ledd andre punktum. Barnet kunne også, forutsatt personskaade, tilkjennes erstatning for inntektstap og utgifter etter voldsoffererstatningsloven § 4 og menerstatning etter § 5.

Lovendringen ble ikke gitt tilbakevirkende kraft. Før lovendringen ble det sjelden gitt erstatning til barn som hadde opplevd vold, med mindre barnet ble utsatt for en eksponering som i seg selv var straffbar, jf. ENV-2004-1258. Det hadde imidlertid skjedd en utvikling av praksis i Erstatningsnemnda for voldsofre, som blant annet var bakgrunnen for at det ble foreslått en lovendring. Departementet uttalte følgende i Ot.prp. nr. 10 (2007–2008) punkt 3.2:

«Departementet har merket seg at praksis har utviklet seg, men det har vært for få saker til å kunne si om praksisen går like langt som det forslaget legger opp til. Departementet mener at det uansett vil være hensiktsmessig med en egen bestemmelse for barn som er vitne til vold for å synliggjøre i loven den belastningen de utsettes for og tydeliggjøre deres rettigheter.»

Kjerneområdet for bestemmelsen var vold mot barnets omsorgsperson, men bestemmelsen omfattet også vold mot andre nærstående personer, som søsken. Det var ikke et krav om at skadevolderen var en nærstående person, jf. Ot.prp. nr. 10 (2007–2008) punkt 3.2. Det var heller ikke et absolutt krav at barnet var direkte vitne til voldshandlingen, jf. ordlyden «opplevd» vold mot en nærstående person. Det kunne være tilstrekkelig at klager så en nærstående person med livstruende skader, eller at den nærstående personen sine reaksjoner i ettertid førte til at klagers trygghet og tillit ble skadet, jf. spesialmerknaden til § 1 i Ot.prp. nr. 10 (2007–2008) side 39. I ENV-2011-3654 var ikke barnet vitne til selve voldshendelsen, men kom inn i rommet like etterpå og så at faren var knivstukket. Nemnda la til grunn at barnet hadde «opplevd» vold i dette tilfellet.

Erstatning var i praksis særlig aktuelt der barn gjentatte ganger var vitne til langvarig mishandling. I ENV-2014-219 ble barnet tilkjent oppreisning etter gjentatte ganger å ha vært vitne til vold mot sin mor og lillebror. Vilkårene for erstatning kunne likevel være oppfylt etter én alvorlig enkeltstående voldshandling, for eksempel dersom barnet hadde sett at far eller mor ble påført alvorlige skader, jf. spesialmerknaden til § 1 i Ot.prp. nr. 10 (2007–2008) side 39. I ENV-2013-3469 fant nemnda det klart sannsynliggjort at barnet hadde opplevd vold mot moren ved en enkelthendelse og at handlingen var av en slik art at den var egnet til å skade barnets trygghet og tillit.

6.3 Skandinavisk rett

Departementet har i Prop. 238 L (2020–2021) punkt 4 redegjort for ordningene i de andre nordiske landene. I dette høringsnotatet har departementet sett nærmere på ordningen med erstatning til barn som har opplevd vold mot en nærstående person i Sverige og Danmark.

Den svenske voldserstatningsordningen er regulert i Brottskadelagen (2014:322). Etter loven kan den som har lidt skade på grunn av en straffbar handling få utbetalt erstatning fra staten, jf. § 1. Fra 1. juli 2021 innførte Sverige en ny bestemmelse som gjør det straffbart å utsette et barn for å bevitne en straffbar handling i nære relasjoner. I tilfeller hvor gjerningspersonen ikke kan betale erstatning og barnet ikke kan få erstatning via forsikring, kan barnet ha rett til statlig brottskadeerstatning på samme måte som andre voldsutsatte. Brottskadelagens bestemmelse om erstatning til barn som har vært vitne til en straffbar handling som var egnet til å skade barnets trygghet og tillit, jf. tidligere § 9, ble samtidig opphevet.

Den danske voldserstatningsordningen er regulert i lov 18. november 2014 nr. 1209 om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser (offererstatningsloven). Etter loven utbetaler staten erstatning for personskade voldt ved overtredelse av straffeloven eller «lov om tilhold, oppholdsforbud og bortvisning», jf. § 1. Den danske straffeloven har ingen egen bestemmelse om mishandling i nære relasjoner, som i norsk straffelov § 282, men i kapittelet om forbrytelser i familieforhold er det i § 213 fastsatt at «den som ved vanrøgt eller nedværdigende behandling krænker sin ægtefælle [.. eller] sit barn [...] straffes med fengsel i indtil 2 år». Ved avgjørelsen om det skal gis erstatning etter offererstatningsloven, får dansk retts alminnelige regler om skadevolders erstatningsansvar anvendelse, jf. offererstatningsloven § 6 a Erstatningsnævnet, som behandler søknader om erstatning etter offererstatningsloven, uttaler i sin årsrapport fra 2021 at de kun betaler erstatning til søkere som er direkte utsatt for en straffbar handling. Det vil si at man ikke kan få erstatning dersom man kun har vært vitne til en straffelovsovertredelse. Man kan imidlertid ha vært «så tett på begivenhedernes centrum at man som indirekte skadelidt alligevel er erstatningsberettiget», jf. punkt 8.2.3 i Erstatningsnævnets årsrapport fra 2021.

6.4 Departementets vurdering

6.4.1 Hvilke barn skal ha rett til erstatning etter forskriften?

6.4.1.1 Videreføring av barns rett til erstatning ved opplevd vold mot nærstående

Det er i forarbeidene til voldserstatningsloven ikke gitt noen nærmere angivelse av hvilke barn som er ment å være omfattet av forskriften. Det antas at lovgivers intensjon først og fremst har vært å fange opp de barna som hadde rett til erstatning etter den tidligere voldsoffererstatningsloven, men som ikke vil ha krav på erstatning etter alminnelig erstatningsrett og derfor ikke vil få erstatning etter ny voldserstatningslov, jf. voldserstatningsloven §§ 6 og 7. Departementet foreslår derfor at denne gruppen barn skal omfattes av forskriften. Departementet foreslår at alle under 18 år regnes som barn i denne sammenhengen.

For å sikre likebehandling og sammenheng i lovverket, har departementet, i vurderingen av de forslåtte forskriftsbestemmelsene, sett hen til de vilkår som gjelder barn som har krav på voldserstatning etter voldserstatningsloven §§ 6 og 7.

6.4.1.2 Hvilke handlinger må barnet ha opplevd for å kunne ha rett til erstatning etter forskriften?

Departementet foreslår at volden som barnet har opplevd mot den nærstående, og som etter forskriften kan gi grunnlag for voldserstatning, må rammes av straffebestemmelsene som er omfattet av voldserstatningsloven § 1.

Etter straffeloven § 282 kan barn som er vitne til mishandling i nære relasjoner anses for å være strafferettslig fornærmet, se Rt-2010-949, Rt-2011-1403 avsnitt 16 og HR-2018-112-A avsnitt 21. Straffebestemmelsen kan dermed omfatte den indirekte virkningen det har for et barn å være vitne til mishandling av nærstående. Videre følger det av straffeloven § 305 bokstav a at et barn under 16 år er å anse som strafferettslig fornærmet dersom det ved ord eller handling blir eksponert for seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd. Barn som er strafferettslig fornærmet etter § 282 eller § 305 bokstav a, vil kunne få erstatning utbetalt fra staten etter voldserstatningsloven §§ 6 eller 7, når forholdet er anmeldt og barnet er registrert som fornærmet i saken, jf. spesialmerknaden til § 7 i Prop. 238 L (2020–2021) side 151.

Ser man bort fra disse sakstypene, viser en gjennomgang av nemndspraksis at det etter voldsoffererstatningsloven ble tilkjent erstatning til barn som hadde opplevd at en nærstående person ble utsatt for overtredelser av straffeloven § 264 (grove trusler), § 272 (grov kroppskrenkelse), § 273 (kroppsskade) og § 274 (grov kroppsskade). Alle disse bestemmelsene er i dag omfattet av voldserstatningslovens virkeområde.

Departementet har vurdert om også relativt sett mindre alvorlige straffbare handlinger som ikke dekkes av voldserstatningsloven § 1, bør omfattes av virkeområdet til forskriften.

Departementet viser til at lovgiver ved vedtakelsen av ny voldserstatningslov foretok grundige vurderinger av hvilke straffebud som skulle omfattes. Hensynet til et klart, enkelt og rettferdig regelverk taler for at det er sammenheng mellom virkeområdet som gir den direkte skadelidte rett til erstatning, og voldshandlingen som barnet må ha opplevd mot den nærstående personen. Et slikt sammenfallende

virkeområde vil også likestille direkte skadelidte barn, og barn som har opplevd vold mot en nærstående person.

Dersom forskriftens virkeområde skulle ha omfattet også relativt sett mindre alvorlige straffbare handlinger, ville dette ha medført et behov for en mer skjønsmessig rettsregel, slik regelen var tidligere. Gjennomgang av nemndspraksis viser at det ikke var opplagt hvor grensene gikk. Den tidligere skjønsmessige bestemmelsen ga derfor liten grad av forutsigbarhet og innebar risiko for forskjellsbehandling, og ordningen kunne oppleves som urettferdig. Etter departementets syn taler dette med tyngde for å ha klare regler om hvilke handlinger som skal omfattes.

Departementet mener for øvrig at det geografiske virkeområdet for forskriften bør være tilsvarende som for voldserstatningsloven § 3. Det innebærer at voldshandlingen mot den nærstående personen må ha skjedd mens skadevolderen, den nærstående personen og barnet befant seg i Norge eller på norske jurisdiksjonsområder, med mindre den nærstående personen og barnet var bosatt i Norge på handlingstidspunktet og straffesaken er behandlet ved en norsk domstol. Barn som har opplevd vold mot en nærstående person stilles da rettslig likt som direkte skadelidte barn.

6.4.1.3 *Ikke et krav om å være strafferettslig fornærmet*

Det følger av voldserstatningsloven § 7 første ledd at forholdet må være anmeldt. Det er i spesialmerknaden til § 7 i Prop. 238 L (2020–2021) side 151 uttalt at det er et absolutt vilkår for å få erstatning fra staten at forholdet er anmeldt til politiet. Videre er det uttalt at den voldsutsatte ikke selv trenger å ha anmeldt forholdet, så lenge vedkommende er registrert som fornærmet i saken.

Som nevnt over foreslår departementet at forskriftens virkeområde skal tilsvare voldserstatningsloven § 1. Av bestemmelsene som er nevnt i voldserstatningsloven § 1, er det kun etter straffeloven § 282 at barn som har opplevd vold mot en nærstående person kan få status som strafferettslig fornærmet. Det stilles derfor ikke krav om at barnet har fått status som strafferettslig fornærmet for at barnet skal omfattes av forskriften. Dette innebærer at også barn som av ulike grunner ikke har fått status som strafferettslig fornærmet etter straffeloven § 282, vil kunne få voldserstatning etter forskriften dersom de øvrige vilkårene er oppfylt. Det presiseres imidlertid at det også for disse sakene stilles krav om at straffesaken som hovedregel må være avsluttet, jf. punkt 6.4.4 nedenfor.

6.4.1.4 *Hvem kan anses som en nærstående person for barnet?*

Det følger av voldserstatningsloven § 15 at forskriften skal omfatte handlinger rettet mot en «nærstående» person. Departementet mener at det i forskriften er hensiktsmessig å definere personkretsen nærmere, og har i vurderingen av hvem som bør omfattes tatt utgangspunkt i personkretsen som er beskyttet etter straffeloven § 282 om mishandling i nære relasjoner, men i en form som er tilpasset sammenhengen i forskriften. Etter departementets vurdering vil dette gi forutberegnelighet, fremme likebehandling og gi en mer effektiv avvikling av sakene. Med nærstående personer menes slektninger i rett oppstigende linje, det vil si foreldre, besteforeldre osv. Videre foreslår departementet at søsken inkluderes. Det kreves ikke at de nevnte tilhører barnets husstand, selv om dette normalt vil være tilfelle.

Departementet anser videre at øvrige personer i barnets husstand også bør omfattes. Vurderingstemaet er om man bor sammen og har felles husholdning. Dette kan for eksempel være stesøsken eller fosterbarn som barnet bor fast eller delvis sammen med. Videre foreslår departementet at noen som barnet er i omsorg hos også skal anses som en nærstående person.

Rettspraksis knyttet til definisjonen i straffeloven § 282 vil være relevant ved vurderingen av hvem som skal anses som en «nærstående person» etter forskriften.

6.4.1.5 *Hva ligger i det å ha «opplevd» vold?*

Hvorvidt barnet kan sies å ha «opplevd» vold, bør etter departementets syn bero på en konkret og helhetlig vurdering. Typiske tilfeller som omfattes vil være situasjoner der barnet er direkte vitne til at den nærstående personen blir utsatt for en voldshandling. Departementet mener at det ikke bør være et absolutt krav at barnet har sett eller hørt selve voldshandlingen, jf. også ENV-2011-3654. Det kan være tilfeller hvor barnet anses å ha «opplevd» vold, når det er til stede når situasjonen eskaleres før hendelsen, når det kommer inn i situasjonen rett etter at voldshandlingen har skjedd eller når barnet via digitale plattformer ser og hører hendelser utspille seg. Barnet må imidlertid ha en nærhet til voldshandlingen, både i tid og sted. Dette forutsetter imidlertid ikke nødvendigvis fysisk tilstedeværelse, jf. eksempelet ovenfor med digital tilstedeværelse. Barnets alder, kognitive utvikling, hvor det befant seg da handlingen fant sted, handlingens karakter og den nærstående personens skader eller reaksjoner vil være relevante momenter ved vurderingen av om barnet kan sies å ha opplevd handlingen.

6.4.1.6 *Skade på tredjeperson etter alminnelig erstatningsrett*

Indirekte skadelidte kan ha rett til erstatning fra skadevolderen etter alminnelig ulovfestet erstatningsrett i de såkalte «tredjepersonssakene». Personkretsen som kan ha krav på erstatning avgrenses av kriterier som er utviklet i rettspraksis. I de såkalte «sjokkskadedommene», Rt-1960-357 (Bersagel), Rt-1966-163 (Sola) og Rt-1985-1011 (Hauketo), trakk Høyesterett en svært snever grense for tredjepersoners rett til erstatning, hvor det ble lagt vekt på om det forelå en helt ekstraordinær eller særlig gruoppvekkende skadesituasjon. I HR-2018-2080-A (Ullevål) uttalte Høyesterett at det var grunnlag for «en viss justering» av tidligere praksis. Det ble vist til at det ikke lenger bør stilles krav om at skadesituasjonen er «helt ekstraordinær eller særlig gruoppvekkende», og at det vesentlige vil være en adekvansvurdering. Høyesterett uttalte at man likevel «ikke har kommet dit at det vil være riktig helt å forlate tanken om at det på dette feltet gjør seg gjeldende spesielle avgrensningshensyn» og at det er «fremdeles god grunn til å trekke nok så snevre rammer for hvilken personkrets som omfattes, og ta utgangspunkt i at vedkommende må høre til den indre kjerne av pårørende», se avsnittene 47 og 48.

I dom 30. mars 2022 (LB-2021-113143) viste Borgarting lagmannsrett til Ullevål-dommen og tilkjente et barn erstatning for følger av psykisk skade etter at moren var drept. Lagmannsretten la til grunn at dødsfallet og måten det skjedde på «innebar utvilsomt en svært alvorlig og traumatisk opplevelse for ham, som allerede var sårbar etter tapet av andre omsorgspersoner. Han manglet etter dette en trygg omsorgsperson som kunne hjelpe han å regulere følelser og gi støtte til å følge opp skolegangen». Barnet var ikke vitne til selve handlingen som resulterte i morens død.

Hvorvidt barn etter alminnelig ulovfestet erstatningsrett vil kunne ha rett til erstatning som tredjeperson, og følgelig få voldserstatning etter voldserstatningsloven §§ 6 eller 7, må vurderes konkret basert på dagens rettspraksis. Som det fremgår av dommene nevnt overfor, avgrenses rekkevidden av ansvaret av alminnelige adekvansvurderinger.

Departementet har vurdert om forskriften bør regulere særskilt de tilfeller der barn antas å falle rett utenfor «tredjepersonsakene». Siden voldserstatningsloven gir rett til erstatning til etterlatte vil dette eventuelt bare gjelde i de situasjonene der den nærstående personen ikke dør, men blir skadet.

Departementet har imidlertid falt ned på at dette ikke er nødvendig.

For det første åpner forskriften nettopp opp for at barn som har opplevd vold mot en nærstående person skal få erstatning. Barnet vil i disse sakene være en tredjeperson som volden ikke direkte er rettet mot. Ved at forskriftens virkeområde knyttes til voldserstatningsloven § 1, vil forskriften også omfatte saker av mindre alvorlig karakter enn sakene som typisk vil omfattes av tredjepersonsakene etter alminnelig ulovfestet erstatningsrett.

Det er heller ikke kun den indre kjerne av pårørende som omfattes av forskriften slik rettspraksis i tredjepersonsakene legger opp til, jf. HR-2018-2080-A. Videre er det ikke et absolutt krav at barnet har sett eller hørt selve voldshandlingen for å omfattes av forskriften, jf. punkt 6.4.1.5. Barnet må imidlertid ha en nærhet til voldshandlingen. Som det fremgår vil relevante momenter i vurderingen av om barnet kan sies å ha opplevd handlingen, være barnets alder, kognitive utvikling, hvor barnet befant seg når handlingen fant sted, handlingens karakter og den nærstående personens skader eller reaksjoner.

Etter departementets vurdering vil følgelig forskriften, etter en konkret vurdering, kunne fange opp de tilfeller hvor barn faller utenfor «tredjepersonsakene» og derfor ikke har krav på erstatning etter alminnelig ulovfestet erstatningsrett. Departementet ser derfor ikke grunn til å regulere dette særskilt.

6.4.1.7 Krav til barnets relasjon til den påståtte skadevolderen

Departementet har vurdert om det bør stilles krav til barnets relasjon til den påståtte skadevolderen. Dette spørsmålet ble også reist i forbindelse med forslaget i høringsnotatet av 24. april 2007, se Ot.prp. nr. 10 (2007–2008) Om lov om endringer i lov om erstatning fra staten for personskade voldt ved straffbar handling m.m. (voldsoffererstatningsloven) punkt 3.2. Flere av høringsinstansene mente det var gode grunner for ikke å kreve at skadevolderen var en nærstående person. Departementet foreslår, i samsvar med tidligere vurderinger, at det ikke skal stilles krav om at den påståtte skadevolderen er en nærstående person for barnet. Departementet antar likevel at typiske tilfeller vil være der barnet ser eller hører vold innad i familien.

6.4.2 Vilkår om anmeldelse for å få erstatning fra staten

Departementet foreslår at det bør være et vilkår for å få erstatning at forholdet er anmeldt. Departementet anser det som tilstrekkelig at det underliggende forholdet, det vil si handlingen som den nærstående personen har blitt utsatt for, er anmeldt. Departementet viser til begrunnelsen i høringsnotatet *Forslag til ny lov om erstatning fra staten til voldsutsatte 4. september 2020* punkt 9.4 og Prop. 238 L

(2020–2021) punkt 8.4, og mener tilsvarende begrunnelse gjør seg gjeldende også her. Det er prinsipielt viktig og i samfunnets interesse at straffbare handlinger anmeldes. Dette er nødvendig for at saken kan bli etterforsket, og med det få saken opplyst og kunne hindre at andre blir utsatt for det samme. Anmeldelse kan også være nødvendig for å gi den hjelpen, beskyttelsen og oppfølgingen de utsatte har behov for.

Departementet mener at det ikke bør stilles krav til hvem som har anmeldt forholdet. Som nevnt i punkt 6.4.1 stilles det heller ikke krav til at barnet er registrert som fornærmet i straffesaken mot den nærstående personen.

Departementet foreslår for øvrig at det heller ikke oppstilles noen frist for når forholdet må være anmeldt. Departementet mener at det er bedre med en sen anmeldelse, enn at forholdet ikke blir anmeldt i det hele tatt. Sett hen til disse sakenes karakter, foreslår departementet at det ikke bør stilles krav til at barnet bistod under etterforskningen.

6.4.3 Straffesaken må være avsluttet

Det foreslås at den underliggende straffesaken som hovedregel må være avsluttet med endelig påtaleavgjørelse, rettskraftig dom eller rettsforlik, før søknad om voldserstatning kan fremmes for Kontoret for voldsoffererstatning. Et slikt vilkår vil sikre at saken er tilstrekkelig opplyst.

Dette er også hovedregelen etter voldserstatningsloven § 7 første ledd. Etter departementets syn vil det gi bedre sammenheng i regelverket at vilkåret her er likt for den direkte skadelidte, og barnet som har opplevd vold mot en nærstående person. Dokumenter fra saken til den nærstående personen, som for eksempel avhør, ulike rapporter eller medisinsk dokumentasjon, er sentrale bevis ved vurderingen av hva barnet har opplevd. Utfallet av den underliggende straffesaken er også relevant, for eksempel om straffesaken er henlagt på bevisets stilling eller fordi skadevolderen er død eller ukjent.

Departementet foreslår videre at unntaksbestemmelsen i voldserstatningsloven § 7 første ledd bokstav d skal gjelde tilsvarende for barn som har opplevd vold mot en nærstående person, da mange av de samme hensynene gjør seg gjeldende, jf. forskriftsutkastet § 11 tredje ledd andre punktum. Det fremgår av departementets merknader til § 7 i Prop. 238 L (2020–2021) side 152 at bestemmelsen skal være en snever unntaksregel som kommer til anvendelse i spesielle saker der etterforskningen pågår i særlig lang tid, og det ikke er rimelig at den voldsutsatte eller dennes etterlatte må vente til straffesaken avsluttes med å få erstatning. Bestemmelsen vil for eksempel kunne komme til anvendelse dersom den påståtte skadevolderen har unndratt seg strafforfølgning ved å reise til utlandet slik at straffesaken er innstilt i medhold av straffeprosessloven § 250, og det ikke er utsikter for at det vil bli reist straffesak innen rimelig tid.

Departementet ser at dette kan stille seg noe annerledes der søker er et barn som har opplevd vold mot nærstående person. I disse tilfellene kan gjennomføringen av straffesaken være avgjørende for å vise at barnet har opplevd volden som har skadet den nærstående personen. Bestemmelsen kan imidlertid være aktuell der det er klart at barnet har opplevd vold mot en nærstående person, men der den påståtte skadevolderen har unndratt seg strafforfølgning ved å reise til utlandet.

6.4.4 Hva skal erstatningen dekke?

Departementet foreslår at barn etter forskriften skal ha rett til oppreisning, mens det *kan* tilkjennes erstatning for utgifter, inntektstap og menerstatning, dersom hendelsen har påført barnet en personskade. Som nevnt i punkt 6.4.1.1 legger departementet til grunn at lovgivers intensjon har vært å fange opp de barna som hadde rett til erstatning etter den tidligere ordningen, men som ikke vil ha rett til erstatning etter alminnelig erstatningsrett. Etter den tidligere ordningen ble det gjort unntak fra kravet om personskade ved søknader om oppreisning for barn som hadde opplevd vold mot en nærstående person.

Departementet foreslår at det i forskriften inntas en bestemmelse som gir rett til oppreisning, uten krav til at søkeren må sannsynliggjøre personskade. Bestemmelsen om oppreisning videreføres slik den var formulert i voldsoffererstatningsloven § 6, som bygget på skadeserstatningsloven § 3-5, jf. Ot.prp. nr. 4 (2000–2001) Om lov om erstatning fra staten for personskade voldt ved straffbar handling m.m. (voldsoffererstatningsloven) punkt 5.8. Ved utmåling av oppreisningserstatning bør det foretas en konkret helhetsvurdering, hvor det opplevde forholdets alvorlighetsgrad og varighet, samt barnets etterfølgende reaksjoner, vil være sentrale momenter.

For de øvrige erstatningspostene stilles det krav om personskade. Ved erstatning for skade på person og menerstatning, foreslår departementet at utmålingen følger alminnelig erstatningsrett og de angitte bestemmelsene i skadeserstatningsloven §§ 3-1 og 3-2. At utmålingen følger skadeserstatningsloven § 3-1, innebærer at erstatning etter skadeserstatningsloven § 3-2 a (inntektstaperstatning til barn) er omfattet, jf. § 3-1 fjerde ledd. Etter voldserstatningsloven dekkes ikke tingskade, jf. Prop. 238 L (2020–2021) punkt 9.4. Departementet vurderer det slik at tilsvarende bør gjelde her.

Departementet foreslår at barn som har opplevd vold mot en nærstående person også skal kunne få erstatning inntil 60 ganger grunnbeløpet per person per sak, men at den øvre grensen kan fravikes i særlige tilfeller, tilsvarende det som følger av voldserstatningsloven § 5. Den øvre grensen nås i praksis svært sjelden, og unntaksbestemmelsen vil fungere som en sikkerhetsventil der det er rimelig å tilkjenne høyere erstatning.

Forhold på den påståtte skadevolderens side etter skadeserstatningsloven §§ 1-1 (barns ansvar), 1-3 (sinnssykes ansvar mv.) eller 5-2 (lemping av erstatningsansvar) første punktum bør ikke medføre avkortning i erstatningen, slik det også følger av voldserstatningsloven § 4 andre ledd. Videre foreslår departementet at reglene om medvirkning i skadeerstatningsloven § 5-1 også skal gjelde her, tilsvarende som i voldserstatningsloven § 7 tredje ledd fjerde punktum. Departementet kan vanskelig se at det er mange saker hvor det er aktuelt å redusere erstatningen fordi barnet har medvirket til den volden de har opplevd mot den nærstående personen. Departementet mener likevel at det kan oppstå tilfeller hvor for eksempel eldre barn nær myndighetsalder har medvirket i en slik grad at reduksjon bør skje.

Videre mener departementet at sakene bør følge beviskravet etter alminnelig erstatningsrett. Dette innebærer at det normalt må være klart sannsynliggjort at en nærstående person har blitt utsatt for den handlingen barnet har opplevd, og som er grunnlaget for søknaden om voldserstatning. Departementet viser til vurderingene i Prop. 238 L (2020–2021) punkt 7.4 som i like stor grad gjør seg gjeldende i saker

hvor barn har opplevd vold mot en nærstående person og staten utbetaler erstatning.

6.4.5 Frist for å fremme krav om erstatning

Departementet foreslår at det settes en søknadsfrist på tre år fra den dagen barnet fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om den opplevde voldshandlingen. Fristen løper tidligst fra den dagen barnet fyller 18 år, jf. forskriftsutkastet § 13.

Etter voldserstatningsloven § 6 må krav om utbetaling av voldserstatning fremsettes innen seks måneder etter at dommen ble rettskraftig. Videre må søknad etter voldserstatningsloven § 7 fremsettes innen ett år etter at endelig påtaleavgjørelse er truffet eller dom i straffesaken eller rettsforlik er rettskraftig. Er saken henlagt på grunn av strafferettslig foreldelse, må søknaden i tillegg være fremmet før kravet mot skadevolderen er foreldet etter reglene i foreldelsesloven, jf. voldserstatningsloven § 7 andre ledd. De andre nordiske landene har også søknadsfrister, se Prop. 238 L (2020–2021) punkt 4.

Fristene i voldserstatningsloven gjelder også for barn som er direkte skadelidt. I Prop. 238 L (2021–2022) punkt 16.4 er det vist til at barn i saker omfattet av voldserstatningsloven § 1 som oftest vil ha bistandsadvokat, og alltid verge. Disse vil kunne bidra til å ivareta barnets interesser, herunder informere om fristene som gjelder for søknad om voldserstatning.

Hensynet til likebehandling og allmenn rettsfølelse kan tilsi at barn som har opplevd vold, gis samme frister for å søke om voldserstatning som barn som er direkte skadelidt. Selv om det også i disse sakene som hovedregel vil ligge en avsluttet straffesak til grunn, legger imidlertid departementet avgjørende vekt på at disse barna ikke nødvendigvis vil ha samme tilknytning til straffesaken som de direkte skadelidte barna. Departementet foreslår derfor at det settes en søknadsfrist på tre år fra den dagen barnet fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om den opplevde voldshandlingen. Fristen løper tidligst fra den dagen barnet fyller 18 år.

Det er ved fastsettelsen av fristen også sett hen til fristen i foreldelsesloven § 9, og de begrunnelser som ligger bak denne, omtalt i Ot.prp. nr. 38 (1977–78) Om Lov om forelding av fordringer side 29. Departementet viser til at barn som har opplevd vold mot en nærstående person i barndommen, og hvor deres tilknytning til saken ikke nødvendigvis har vært oppe i straffesaken fordi man ikke har blitt ansett som strafferettslig fornærmet, kan ha behov å foreta nærmere undersøkelser av relevante forhold. Departementet fremhever at en tidlig søknad likevel kan være avgjørende for muligheten til å sannsynliggjøre forholdet.

6.4.6 Adgang til å fremme krav om tilleggsrstatning

Departementet foreslår at barn som har opplevd vold mot en nærstående person skal ha adgang til å søke om tilleggsrstatning etter voldserstatningsloven § 8, slik at disse reglene gjelder tilsvarende. Forslaget innebærer at barnet kan søke om tilleggsrstatning dersom det er klart at kravet ikke kunne vært fremmet for Kontoret for voldsoffererstatning da den første søknaden ble behandlet, fordi kravet da ikke var modent og barnet har krav på vesentlig høyere erstatning, eller vilkårene for ny behandling etter skadeserstatningsloven § 3-8 er oppfylt. De

materielle reglene og saksbehandlingsreglene i voldserstatningsloven § 7 kommer til anvendelse for krav om tilleggserstatning, jf. voldserstatningsloven § 8 tredje ledd.

6.4.7 Den påståtte skadevolderen skal være part i saken

Å utbetale voldserstatning i en sak der den påståtte skadevolderen er kjent, innebærer at det legges til grunn at den påståtte skadevolderen med klar sannsynlighetsovervekt har utført en handling som er omfattet av handlingsbeskrivelsen til en av bestemmelsene i voldserstatningsloven § 1. Tilsvarende vil også gjelde i saker der et barn har opplevd vold mot en nærstående person.

Etter voldserstatningsloven § 7 fjerde ledd første punktum skal den påståtte skadevolderen være part i saken. Departementet foreslår at den påståtte skadevolderen også skal være part i sakene som omfattes av forskriften, selv om vedkommende ikke skal holdes ansvarlig for erstatningsbeløpet. Dette vil sikre en betryggende saksbehandling og unngå tilfeller der saksbehandlingen kan være i strid med menneskerettighetene eller alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper. Departementet viser til begrunnelsen for at skadevolderen skal være part i saken i Prop. 238 L (2020–2021) punkt 15.1.4, og mener dette gjør seg gjeldende også her.

6.4.8 Klageadgang på saker behandlet etter bestemmelsen og rettslig overprøving

Departementet foreslår at Kontoret for voldsoffererstatnings avgjørelser om voldserstatning der barn har opplevd vold mot en nærstående person, kan påklages til Statens sivilrettsforvaltning, jf. forskriftsutkastets § 15 andre ledd.

Etter voldserstatningsloven § 9 andre ledd kan endelig vedtak fra Statens sivilrettsforvaltning bringes inn for domstolene. Etter denne bestemmelsen er Statens sivilrettsforvaltning rett saksøkt og søksmål må reises mot staten innen ett år fra det tidspunktet underretningen om det endelige vedtaket kom fram til parten. Voldserstatningsloven § 9 tredje ledd åpner også for at en sak om voldserstatning i helt spesielle tilfeller kan bringes inn for domstolene for full rettslig prøving. Departementet foreslår at reglene om rettslig overprøving også kommer tilsvarende til anvendelse.

6.4.9 Forholdet til voldserstatningsloven

Departementet foreslår at reglene i voldserstatningsloven § 2, om forholdet til andre erstatningsordninger, skal gjelde tilsvarende for saker etter forskriftutkastet kapittel 5. Etter denne bestemmelsen gjelder loven ikke for skader som omfattes av lov 3. februar 1961 om ansvar for skade som motorvogn fører (bilansvarslova) eller for erstatningsposter som kan kreves dekket etter lov 16. juni 1989 om yrkesskadeforsikring (yrkesskadeforsikringsloven).

Departementet foreslår videre at reglene om dekning av utgifter til advokat og spesialisterklæring i voldserstatningsloven § 10 og reglene om tilbakebetaling i voldserstatningsloven § 12 gjelder tilsvarende for saker etter forskriftutkastet kapittel 5.

Voldserstatningsloven § 13 regulerer tvangsgrunnlag og tvangsinndrivelse. Det følger av bestemmelsen at statens krav etter §§ 11 og 12 er tvangsgrunnlag for utlegg og innkreves av Statens innkrevingsentral. Videre fremgår det av voldserstatningsloven § 14 at skadeserstatningsloven § 3-10 om rådighetsbegrensning m.m. gjelder. Departementet foreslår at nevnte bestemmelser også skal gjelde i saker om barn som har rett til erstatning etter forskriften.

Departementet foreslår videre at voldserstatningsloven § 16 om tilgang til opplysninger også skal gjelde for saker etter forskriftsutkastet kapittel 5.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

7.1 Økonomiske konsekvenser

Departementet forventer ikke at forslagene i høringsnotatets punkt 2, 3 og 4 vil medføre vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

Forslaget om ettergivelse av forsinkelsesrenter etter punkt 5 vil føre til reduserte inntekter for staten. Det finnes ikke tall på hvor mange skadevoldere som har et regresskrav mot seg under straffegjennomføring, og hvor høye forsinkelsesrenter disse pådrar seg under straffegjennomføringen. I 2022 utgjorde et gjennomsnittlig regresskrav 134 117 kroner. Ved gjennomføring av en gjennomsnittlig straff på 35 dager vil det påløpe 1 343 kroner i forsinkelsesrenter, med utgangspunkt i rentesatsen per 1. juni 2023.

Som det fremgår av høringsnotatet punkt 5.2.1 mener departementet det er hensiktsmessig å sette en beløpsgrense på 1000 kroner. Dersom man legger en slik beløpsgrense til grunn anslår departementet at antall søknader om ettergivelse av forsinkelsesrente vil utgjøre ca. 500 saker årlig. Basert på tallene ovenfor anslår departementet at ordningen med ettergivelse av forsinkelsesrente vil føre til at staten får anslagsvis 7 millioner kroner mindre i inntekter per år sammenliknet med om nåværende ordning videreføres. Anslagene er usikre, og mindreinntektene som vil følge av forslaget vil kunne variere mye fra år til år. Det ovennevnte anslaget tar ikke høyde for at kravet mot skadevolder ikke alltid lar seg innkreve.

Når det gjelder forslaget om erstatning til barn etter punkt 6, mener departementet at forslaget vil medføre økte utbetalinger, sammenlignet med nåværende ordning etter voldserstatningsloven.

Departementet har ved vurderingen sett hen til statistikk fra Kontoret for voldsoffererstatning for saker om retten til erstatning for barn som har opplevd vold mot en nærstående person, jf. voldsoffererstatningsloven § 1 første ledd andre punktum.

Tabell 1 Antall søknader fra barn som har opplevd vold mot nærstående en person fra 2018 til 2022

	Vedtak avslått	Vedtak innvilget	Antall behandlede saker	Utbetalt (kroner)	Gjennomsnittlig utbetaling per sak (kroner)
2018	26	63	89	4 351 815	69 076
2019	55	115	170	16 219 369	141 038

2020	58	49	107	3 556 555	72 583
2021	71	68	139	15 874 705	233 452
2022	66	41	107	7 363 669	179 602
Snitt	55	67	122	9 473 223	139 150

Erstatning utmålt i dom er ikke skilt ut i statistikken ovenfor. Kontoret for voldsoffererstatning har i årene 2018–2022 behandlet i snitt 122 søknader om erstatning til barn som har opplevd vold mot en nærstående person. Det ble i gjennomsnitt utbetalt om lag 9,5 millioner kroner per år til disse barna. Om lag halvparten av disse sakene synes å være omfattet av voldserstatningslovens anvendelsesområde og er derfor ikke relevant for beregningen av kostnadene etter forskriften.

Departementet anslår at forslaget om erstatning til barn som har opplevd vold, vil føre til økte utbetalinger av voldserstatning med omtrent 5 millioner kroner per år. I tillegg kan forslaget medføre cirka 0,2 millioner kroner i økte utgifter til innhenting av sakkyndige erklæringer og til dekning av rimelig og nødvendig advokatbistand etter voldserstatningsloven § 10.

De ovennevnte mindreinntektene og utgiftene vil påløpe på regelstyrte poster i statsregnskapet, og kan etter departementets vurdering dekkes innenfor departementets budsjettammer.

7.2 Administrative konsekvenser

Både forslaget om ettergivelse etter punkt 5, og forslaget om erstatning til barn etter punkt 6 vil medføre administrative merutgifter.

Forslaget om ettergivelse legger opp til enkel saksbehandling. Ordningen medfører likevel noe merarbeid for Kontoret for voldsoffererstatning, Statens sivilrettsforvaltning og Statens innkrevingsentral. Også kriminalomsorgen vil få økt ressursbruk som følge av at de skal informere innsatte om ordningen og utstede soningsattest. Statens innkrevingsentral anslår at merutgiftene vil utgjøre i underkant av 0,3 millioner kroner, imens kriminalomsorgen anslår at merutgiftene vil utgjøre i underkant av 1 million kroner.

Forslaget om erstatning til barn som har opplevd vold mot en nærstående person, legger opp til en enkel og forutsigbar regel, med færre skjønnsmessige vurderinger enn etter tidligere ordning. Det antas likevel at sakene kan være krevende, og at skadevolders partsrettigheter kan medføre mer arbeid i hver enkelt sak enn det som var tilfellet etter tidligere ordning.

Basert på tallene ovenfor medfører forslaget samlet trolig mellom to og tre millioner kroner per år i økte administrative merkostnader for staten. Det understrekes at det knytter seg usikkerhet til anslaget.

Sett i sammenheng med at arbeidet vil fordele seg på flere virksomheter, vurderes merarbeidet for den enkelte virksomhet som beskjedent. Departementet legger derfor til grunn at arbeidet som følger av forslagene vil kunne utføres innenfor det enkelte departements gjeldende budsjettammer.

Eventuelle behov for å øke eller redusere bevilgningene på de regelstyrte postene og driftspostene til virksomhetene vil bli håndtert gjennom de ordinære budsjettprosessene.

8 Overgangsregler

Departementet foreslår å forskriftsfeste en egen bestemmelse med nærmere overgangsregler. Det er for det første behov for å gjøre forskriftsutkastet kapittel 4 gjeldende for alle skadevoldere som gjennomfører fengselsstraff og som er ilagt et regresskrav etter voldserstatningsloven. Det følger av forskriftsutkastet § 8 at skadevolderen må fremsette søknaden om ettergivelse innen ett år etter straffegjennomføringens siste dag. For å sørge for at alle skadevoldere som har krav på ettergivelse, gis en slik frist, foreslår departementet at det gis utskutt søknadsfrist til skadevoldere som har hatt siste straffegjennomføringsdag for forskriftens ikrafttredelse. På denne måten vil disse skadevolderne få like lang søknadsfrist som en skadevolder som har siste straffegjennomføringsdag etter at forskriften trer i kraft.

Videre er det behov for å gi en overgangsregel som nærmere regulerer søknadsordningen for barn som har opplevd vold mot nærstående person. Dette gjelder særlig hvilket tidspunkt forskriften skal gjelde fra. Det følger av voldserstatningsloven § 18 første ledd at loven gjelder for handlinger som har skjedd etter 1. januar 1975 og som det for første gang søkes erstatning for etter lovens ikrafttredelse. Et alternativ er derfor å gi forskriftsutkastet kapittel 5 tilsvarende anvendelse.

Tidligere kunne barn som hadde opplevd vold mot en nærstående person søke om erstatning etter voldsoffererstatningsloven § 1 første ledd andre punktum. Som nevnt i punkt 6 var dette en endring som trådte i kraft 1. januar 2008 ved lov 21. desember 2007 nr. 125 om endringer i lov om erstatning fra staten for personskade voldt ved straffbar handling m.m. (voldsoffererstatningsloven). Det følger av lovens overgangsregler at endringen i § 1 kun gjaldt for handlinger som fant sted etter lovens ikrafttredelse 1. januar 2008. Det følger av Ot.prp. nr. 10 (2007–2008) punkt 3.21 om ikrafttredelse at departementet ikke vurderte å gi endringen tilbakevirkende kraft. Til dette spørsmålet uttalte departementet at «utgangspunktet i norsk rett er at skjæringstidspunktet settes til lovens ikrafttredelse. Departementet kan ikke se at det er fremkommet momenter som tilsier en annen løsning i dette tilfellet». Det ovennevnte kan tilsi at forskriftsutkastet kapittel 5 enten gis tilbakevirkende kraft til 1. januar 2008 for å samsvare med tidligere ordning, eventuelt at forskriften kun skal gjelde for handlinger som har skjedd etter voldserstatningslovens ikrafttredelse 1. januar 2023.

Departementet har falt ned på at forskriften bør gis tilbakevirkende kraft til 1. januar 1975 og på denne måten tilsvare voldserstatningsloven § 18 første ledd. Departementet mener at det avgjørende må være hvilken overgangsregel som følger av voldserstatningsloven og at det gir best samsvar mellom regelsettene at det gis en lik overgangsregel for forskriften. Videre vises det til departementets vurderinger knyttet til Grunnloven § 97 i Prop. 238 L (2020–2021) punkt 19. Departementet mener at de samme argumentene gjør seg gjeldende i dette tilfellet, slik at Grunnloven § 97 ikke er til hinder for å gi forskriften tilbakevirkende kraft til 1. januar 1975.

9 Utkast til forskrift til voldserstatningsloven (voldserstatningsforskriften)

Fastsatt av Justis- og beredskapsdepartementet dd.mm.åååå med hjemmel i voldserstatningsloven §§ 7, 10, 11 og 15, jf. kgl.res. 17. juni 2022 nr. 1050 og klg.res. 1. september 2023 nr. 1386.

Kapittel 1 Saksbehandlingsregler

§ 1 Krav til søknaden om voldserstatning

Søknaden om voldserstatning etter voldserstatningsloven §§ 7 og 15 skal inneholde relevante opplysninger om og dokumentasjon på

- den voldsutsattes eller dennes etterlattes personalia og kontaktinformasjon
- anmeldelsesnummer dersom det er kjent
- den påståtte skadevolderens personalia og kontaktinformasjon dersom det er kjent
- voldshandlingen
- skader den voldsutsatte er påført som følge av voldshandlingen
- hva det kreves erstatning for
- erstatning som den voldsutsatte tidligere har fått utbetalt som følge av voldshandlingen
- andre ytelser som den voldsutsatte har fått eller kommer til å få som følge av voldshandlingen og som er relevante med hensyn til fradragsregelen i skadeerstatningsloven § 3-1 tredje ledd
- kontonummer og kontoinnehaver til kontoen erstatningen skal utbetales til.

Kontoret for voldsoffererstatning kan bestemme at opplysninger og dokumentasjon må fremsettes i en nærmere bestemt form.

Kapittel 2 Oppnevning av sakkyndige

§ 2 Krav til den sakkyndiges kompetanse

Den sakkyndige skal være godkjent spesialist innenfor fagområdet for erklæringen, ha autorisasjon etter helsepersonelloven §§ 48, jf. 48 a og 53, og være eller nylig ha vært i aktiv klinisk virksomhet. Vitenskapelig stilling innenfor det aktuelle fagområdet for erklæringen kan oppfylle kravet til aktiv klinisk virksomhet.

§ 3 Krav til den sakkyndiges mandat

Kontoret for voldsoffererstatning skal utforme et skriftlig mandat til den sakkyndige. Mandatet skal

- angi presist hva den sakkyndige skal vurdere
- angi kravene i § 4
- opplyse om at erklæringen skal være en helsefaglig uttalelse, og at den sakkyndige ikke skal vurdere eller svare på rettslige spørsmål
- opplyse om oppdragets omfang og frist for avslutning av arbeidet.

§ 4 Krav til innholdet i spesialisterklæringen

Den sakkyndige skal i den skriftlige erklæringen

- a. vurdere sin habilitet
- b. skille klart mellom premisser, vurderinger og konklusjon
- c. presisere de faktiske forholdene ved voldshandlingen, samt dokumentasjonen erklæringen bygger på
- d. hovedsakelig benytte tidsnære journaler e.l. i vurderinger av symptomutviklingen fra voldshandlingen til erklæringens dato
- e. belyse usikkerhetsmomenter og eventuelle feilkilder
- f. angi hvilken metode som er benyttet, vise til relevante kilder og studier, og bygge på allment anerkjent klinisk praksis

Kapittel 3 Godtgjøring av advokater

§ 5 Fremsettelse av krav om dekning av utgifter til advokat

Advokatutgifter dekkes etter den offentlige salærsatsen som gjelder på vedtakstidspunktet.

En søknad om dekning av utgifter til advokat skal angi hvor mange timer som søkes dekket. Kravet skal dokumenteres med en spesifisert timeliste.

Kontoret for voldsoffererstatning treffer vedtak om dekning av utgifter til advokat. Vedtaket kan påklages til Statens sivilrettsforvaltning.

Kapittel 4 Ettergivelse av forsinkelsesrenter på statens regresskrav mens skadevolderen gjennomfører fengselsstraff eller forvaring

§ 6 Ettergivelse av påløpte forsinkelsesrenter på statens regresskrav mot skadevolderen

Forsinkelsesrenter som løper på statens regresskrav etter voldserstatningsloven mens skadevolderen gjennomfører fengselsstraff eller forvaring etter straffegjennomføringsloven § 10, skal etter søknad ettergis dersom rentebeløpet overstiger 1 000 kroner.

§ 7 Krav til søknaden om ettergivelse av forsinkelsesrenter

Søknaden fremsettes overfor Kontoret for voldsoffererstatning etter at straffegjennomføringen er avsluttet. Dersom hele kravet ble nedbetalt under straffegjennomføringen, kan søknaden likevel fremsettes fra kravet er nedbetalt.

I søknaden skal følgende opplysninger og dokumentasjon fremgå:

- a. søkerens personalia og kontaktinformasjon
- b. soningsattest fra kriminalomsorgen som dokumenterer hele perioden det søkes om ettergivelse for
- c. dokumentasjon på eventuelle nedbetalinger foretatt før eller under straffegjennomføringen, herunder dato og beløpsstørrelse.

Kriminalomsorgen skal utstede soningsattest på forespørsel fra skadevolderen.

§ 8 Søknadsfrist

Søknad om ettergivelse av forsinkelsesrenter må fremsettes innen ett år etter straffegjennomføringens siste dag.

§ 9 Ettergivelsesmyndighet og klageinstans

Kontoret for voldsoffererstatning treffer vedtak om ettergivelse av forsinkelsesrenter på statens regresskrav etter søknad fra skadevolderen. Vedtaket kan påklages til Statens sivilrettsforvaltning.

§ 10 Nedskrivning og tilbakebetaling av forsinkelsesrenter

Ettergitte forsinkelsesrenter nedskrives på rentekravet dersom skadevolderen ikke har nedbetalt hele kravet under straffegjennomføringen og vilkårene for ettergivelse er oppfylt.

Dersom hele kravet ble nedbetalt under straffegjennomføringen og vilkårene for ettergivelse er oppfylt, har skadevolderen krav på å få tilbakebetalt innbetalte forsinkelsesrenter som påløp under straffegjennomføringen.

Voldserstatningsmyndighetene beslutter tilbakebetaling i det samme vedtaket som forsinkelsesrentene ettergis. Statens innkrevingsentral utfører tilbakebetalingen.

Kapittel 5 Erstatning til barn som har opplevd vold mot en nærstående person

§ 11 Barns rett til erstatning ved opplevd vold mot en nærstående person

Barn som har opplevd vold mot en nærstående person har rett til erstatning fra staten dersom handlingen som den nærstående personen ble utsatt for, omfattes av voldserstatningsloven § 1.

Med en nærstående person menes

- a. barnets slektninger i rett oppstigende linje
- b. søsken
- c. noen i barnets husstand eller
- d. noen som barnet er i omsorg hos.

Erstatning etter første ledd kan bare tilkjennes dersom voldshandlingen mot den nærstående personen er anmeldt og straffesaken er avsluttet. Kravet om at straffesaken må være avsluttet gjelder ikke dersom det vil være uforholdsmessig tyngende for barnet å vente med å få erstatningskravet behandlet til straffesaken er avsluttet, jf. voldserstatningsloven § 7 første ledd bokstav d.

Erstatning tilkjennes bare for handlinger som omfattes av voldserstatningslovens geografiske virkeområde, jf. voldserstatningsloven § 3.

§ 12 Hva som kan kreves erstattet av staten

Barnet har rett til oppreisning fra staten som fastsettes til det som er rimelig ut fra påført tort og smerte og for annen krenking eller skade av ikke-økonomisk art.

Dersom barnet er påført personskade som følge av opplevd vold mot en nærstående person, har barnet også rett til erstatning fra staten for utgifter og inntektstap etter skadeserstatningsloven §§ 3-1 og 3-2 a og menerstatning etter skadeserstatningsloven § 3-2.

Voldserstatningsloven § 4 andre ledd, § 5 og § 7 tredje ledd fjerde punktum gjelder tilsvarende ved erstatningsutmålingen.

§ 13 Søknadsfrist

Søknad om erstatning må fremsettes innen tre år fra den dagen barnet fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om den opplevde voldshandlingen. Fristen løper tidligst fra den dagen barnet fyller 18 år.

§ 14 Tilleggserstatning

Barnet kan søke om tilleggserstatning etter reglene i voldserstatningsloven § 8 andre ledd.

§ 15 Voldserstatningsmyndighetenes behandling av erstatningskravet

Den påståtte skadevolderen mot barnets nærstående person skal være part i saken.

Kontoret for voldsoffererstatning treffer vedtak om erstatning. Vedtaket kan påklages til Statens sivilrettsforvaltning.

§ 16 Forholdet til andre bestemmelser i voldserstatningsloven

Voldserstatningsloven § 2, § 7 fjerde ledd andre punktum, § 9 andre og tredje ledd, § 10, §§ 12 til 14 og § 16 gjelder tilsvarende i saker om erstatning etter kapittelet her.

Kapittel 6 Overgangsregler og ikrafttredelse

§ 17 Overgangsregler

Søknadsfristen i § 8 regnes fra tidspunktet for forskriftens ikrafttredelse dersom skadevolderen avsluttet straffegjennomføringen før forskriften trådte i kraft.

Forskriftens kapittel 5 gjelder for handlinger som har skjedd etter 1. januar 1975 og som det for første gang søkes om erstatning for etter voldserstatningslovens ikrafttredelse.

§ 18 Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. januar 2024.